

Мистецтво

Образотворче мистецтво

Графіка

Живопис

Скульптура

Музичне мистецтво

Вокальна музика

Інструментальна музика

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика Михайла Вербицького

Слова Павла Чубинського

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Олена Калініченко

Мистецтво

Підручник інтегрованого курсу для 2 класу
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ
Видавничий дім «Освіта»
2024

УДК 741.02*кл2(075.2)

K17

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 05.01.2024 р. № 8)

**Підручник безкоштовний. Надруковано згідно з договором
від 19 липня 2024 року № УСВІ4-189-2. Продаж заборонено**

Створено відповідно до Типових освітніх програм початкової освіти,
розроблених під керівництвом О. Я. Савченко, Р. Б. Шияна

Ілюстрації та методичні малюнки художників

О. В. Калініченко, В. В. Садової

Умовні позначення

— створюємо зображення

— слухаємо музику

— міркуємо, відповідаємо

— співаємо, музикуємо

— творимо разом

— дивимося фільм

Навчальне видання

КАЛІНІЧЕНКО Олена Василівна

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для 2 класу закладів загальної середньої освіти

Редактор *О. Г. Трофімова*

Технічний редактор *Л. І. Алєніна*

Комп'ютерна верстка *Д. Д. Карачов*

Коректор *Н. М. Левчук*

Формат 70х100 ¹/₁₆

Ум. друк. арк. 9,072 + 0,486 форзац.

Обл.-вид. арк. 8,85 + 0,68 форзац.

Наклад 62 689 прим.

Зам. №.

ТОВ «ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «ОСВІТА»

Свідоцтво «Про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції»

Серія ДК № 6109 від 27.03.2018 р.

Віддруковано в АТ «ХАРКІВСЬКА

КНИЖКОВА ФАБРИКА «ГЛОБУС»

61052, м. Харків, вул. Різдва, 11.

Свідоцтво ДК № 7032 від 27.12.2019 р.

www.globus-book.com

Адреса видавництва: 03057, м. Київ, вул. О. Довженка, 3

www.osvita-dim.com.ua

Для вчителя:

цифрові додатки й ноти до тем підручника
можна завантажити за посиланням:

<http://inform1.yakistosviti.com.ua/mystetstvo/2-klas>

<https://vse.ee/caon>

Калініченко О. В.

K17 Мистецтво : підруч. інтегрованого курсу для 2 класу закла-
дів загальної середньої освіти / О. В. Калініченко. — К. : Ви-
давничий дім «Освіта», 2024. — 112 с.

ISBN 978-966-983-536-9.

УДК 741.02*кл2(075.2)

© Калініченко О. В., 2023

© Калініченко О. В., художнє оформлення, 2023

© Видавничий дім «Освіта», 2024

ISBN 978-966-983-536-9

Наша подорож світом Мистецтва триває!

На тебе чекають твої друзі та подруги — чарівниця Гармонія, королева Композиція, король Декор, королева Мелодія та король Ритм! Сподіваємося, що ти з радістю пізнаватимеш загадковий і чарівний світ Мистецтва! Тож бажаємо тобі незабутніх зустрічей із прекрасним, успіхів у творчості, приємних відкриттів!

1. Здрастуй, рідна школо!

Вітаю тебе! Промайнули літні канікули, і дзвоник знову кличе всіх на перший урок. Здрастуй, рідна школо! Здрастуй, чарівний світ Мистецтва!

Як хочеться запам'ятати цю мить, адже все так швидко змінюється! Озирнися. Що нового у твоїй класній кімнаті? Нумо прикрасимо її до Дня знань: розставимо квіти, розвісимо різнокольорові кульки!

Розглянь світлину і запропонуй, як іще можна прикрасити клас.

Щоб зберегти пам'ять про цей святковий день, привітай свого друга або подругу листівкою, виготовленою власноруч (кольоровий, тонований папір; олівці, фломастери, маркери; за бажанням природні матеріали).

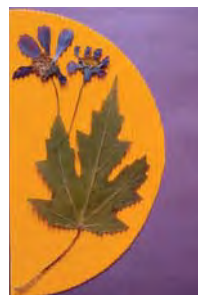
Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

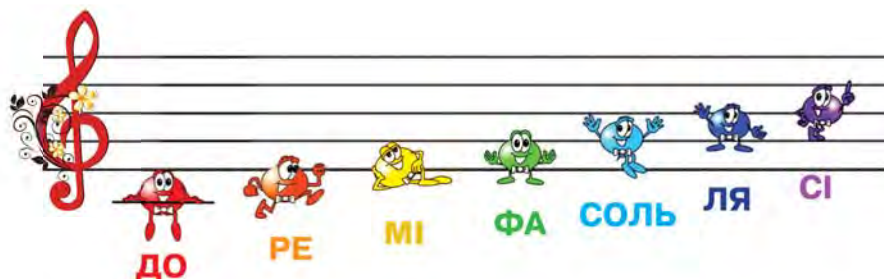
Якими творчими справами займаються митці у країні Образотворчого Мистецтва? Яка з них найбільше зацікавила тебе?

1. Здрастуй, рідна школо!

Шкільний дзвоник кличе на урок! Ось і музичний клас! А як змінилися твої музичні уподобання? Яка музика тобі до душі? А чи не хотілося б її записати? Королева Мелодія тобі допоможе!

Для запису музики використовують «музичні літери» — ноти. Їх лише сім:

Нотний стан починається ключем. **Скрипковий ключ** тримається внутрішнім завитком за другу лінійку нотного стану, де розташована нота соль. Тому його також називають **ключем соль**.

М. Скорик. Мелодія (скрипка; фортепіано; бандура).

Яка за характером ця мелодія? Покажи жестами, як вона рухається. Чи відрізняється виконання цього твору на різних музичних інструментах?

Інструментальна музика — музика, яку виконують на музичних інструментах.

ЗДРАСТУЙ, РІДНА ШКОЛО!*

Музика А. Олейнікової

Вірші Н. Іванової

1. У садочках на деревах
Яблука достигли,
Серпень їм червоні щічки
Пензлем змалював.
Влітку ми відпочивали,
Бавилися в ігри,
А шкільний співучий дзвоник
Вже на нас чекав.

Приспів.

Проминуло літо враз,
Зустрічає школа нас,
Ціле море квітів,
Сонце у блакиті.

Дзвоник заспіва пісень
У такий чудовий день,
Поруч друзів коло —
Здрастуй, рідна школо!

2. Наша вчителька обійми
розкрива, як мати,
посміхаються завзято
всі книжки до нас.
Разом з друзями науки
будемо вивчати,
знову ми одна родина,
знову дружний клас.
Приспів.

Переглянь фрагмент із «Відеосольфеджіо на основі українських народних мелодій», щоб запам'ятати розташування ноти до.

*Тут і далі всі приклади об'єктів мистецтва та їх фрагменти в підручнику наведено виключно з навчальною метою.

2. Здрастуй, рідна школо!

Щоранку дорогою до школи учні милуються красивими деревами. Хтось — розкішними каштанами в парку, хтось — ніжними липами на своїй вулиці, а когось зустрічає розлогий дуб або вітає струнка ялина.

У країні Образотворчого Мистецтва чимало творів, на яких намальовано дерева. У королівстві **Графіки** їх зображають зазвичай чорно-білими.

Щоб провести чіткі лінії, промалювати деталі, застосовують графітні олівці, фломастери, маркери, кулькові й гелеві ручки. Передати м'якість і ніжність зображуваного допомагають вуглина, крейда, кольорові й воскові олівці, пастель.

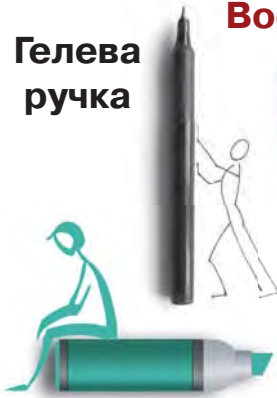
!🦉? Порівняй зображення дерев, виконані пастеллю і гелевою ручкою.

Розглянь графічні матеріали.

Гелева
ручка

Маркер

Воскові олівці

Пастель

Фломастер

Крейда

Вуглина

Намалюй дерево, яке вітає тебе дорогою до школи (білий або тонований папір, фломастер чи вуглина).

За бажанням доповни малюнок паперовими пташками.

Поекспериментуй, коли малюєш дерева на асфальті кольоровою крейдою.

2. Здрастуй, рідна школо!

Який чудовий ранок! Заплющ очі і пригадай, що ти бачиш дорогою до школи. Які мелодії чуєш? Можливо, тебе супроводжує спів пташок, шерхіт листочків на деревах...

Е. Гріг. Ранок (у різних виконаннях).

Який ранок ти уявляєш, коли слухаєш музичний твір?

Як змінювалися мелодія і гучність музики? Уяви себе художником/художницею: якими кольорами можна зобразити ранок? Як називається музика, що звучить у виконанні музичних інструментів?

Мелодія може рухатися вгору і вниз, звучати повільно і швидко. За її допомогою композитор виражає свої думки й почуття.

Досліди, як рухається мелодія твору.

Наспівай мелодію музичного твору «Ранок» на склад «ла».

Вокальна музика — музика, яку співають.

Виконай пісню «Здрастуй, рідна школо!» з рухами.

Уяви себе композитором/композиторкою і наспівай мелодію вечора. Який її характер? Вона буде гучною чи тихою?

3. Осінні враження

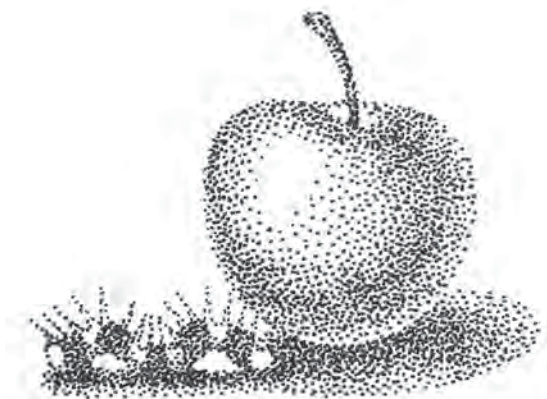

Сьогодні у країні Образотворчого Мистецтва свято врожаю. Усі радіють, співають, танцюють. На честь свята художники-графіки зобразили дари осені не тільки чорно-білими, а й кольоровими. Їх помічники — **точка, лінія, штрих і пляма**.

Точка, лінія, штрих і пляма — основні засоби виразності графіки.

Знайди на ілюстраціях основні засоби виразності графіки та назви їх.

Розглянь, у якій послідовності виконують штрихування.

Намалюй їжачка або фрукти, овочі чи ягоди у вигляді веселих танцівників на святі врожаю (кольорові олівці). Застосуй штрихування.

Варіант 1

Варіант 2

Досліди, як зображено дари осені на ілюстраціях у твоїх книжках, зокрема в підручниках.

3. Осінні враження

Осінь — пора збору врожаю. Здавна на допомогу хліборобам приходили пісні. Їх автором є народ, тому вони отримали назву народні пісні. Їх виконують під час різних свят і обрядів. Наприклад, під час жнив — жнивварські пісні.

Календарно-обрядові пісні — це пісні, які виконують під час народних обрядів, приурочених до календарних свят.

Українська народна пісня «Вийшли в поле косарі» (у різних виконаннях).

Який характер пісні, яку ти щойно послу-хав/послухала у виконанні дитячого хору? Чи змінився її характер у виконанні чолові-чого хору? Про що йдеться в пісні? Чи спо-нукає вона до праці?

ДВА ПІВНИКИ

Українська народна пісня

1. Два півники, два півники
Горох молотили,
Дві курочки-чубарочки
До млина носили.

2. Цап меле, цап меле,
Коза засипає,
А маленьке козенятко
На скрипочку грає.

3. Танцюй, танцюй, козуленько,
Ніженьками туп, туп,
Татусенько з матусею
Надеруть нам круп, круп.

4. А вовчик-сірячок
З лісу виглядає,
Ухопив він козенятко
Та й далі тікає.

Виконай пісню в ролях.

Які події відбуваються в пісні? Поміркуй, у яку пору року її доречно виконувати. Чому?

4. Осінні враження

Ти вже знаєш, що природа надихає митців. У королівстві **Живопису** художники зображають її красу фарбами: акварельними, гуашевими, акриловими, олійними.

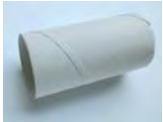
Порівняй осінні квіти на картинах. На якій переважають теплі кольори, а на якій — холодні? Назви ці кольори. Як вони вплинули на твій настрій?

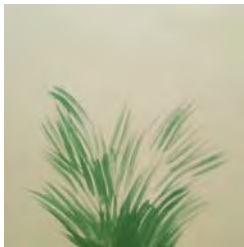

Намалюй айстри або хризантеми, кольори яких покращать твій настрій (гуаш). Застосуй штампування, скористайся широкими пензлями.

Варіант 1

Варіант 2

Поцікався в рідних, які кольори докільля сприяють їхньому гарному настрою. Обговори з ними, як настрій впливає на здоров'я.

4. Осінні враження

Полями, лісами, містами й селами
тихо йде осінь... Листочки кружляють
і виконують свій танець, а вітерець співає
пісню. Інколи накрапає дощик...

Заплющ очі й уяви осінній краєвид.

Який танок виконує королева осені —
швидкий чи повільний? Яку мелодію вітру
ти уявляєш — сумну чи веселу? Чи може
музика розповісти нам про осінь?

А. Вівальді. Пори року. Концерт № 3. «Осінь».

Якою є щойно прослухана музика —
вокальною чи інструментальною? Чому цей
твір назвали піснею? На якому інструменті
його виконують? Про що може розповісти ця
музика, якщо мелодію заспівати зі словами?

**ТРИВАЛОСТІ
НОТ**

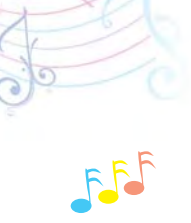
○ **ціла** (дуже довга нота)

○ **половинна** (довга нота)

● **четвертна** (коротка нота)

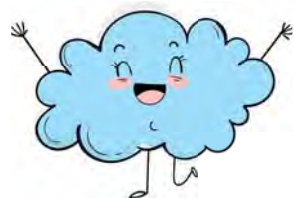
♪ **восьма** (дуже коротка нота)

Ритм — це чергування звуків
у певній послідовності.

КАП-КАП

Музика та вірші Н. Май

1. Хмарка біла-біла в небі голубім
Раптом потемніла і почувся грім,
Дощик не барився, він співав пісні,
У вікно настукував мені.

Приспів:

Дощик капає зі стріхи, кап-кап-кап,
Я ступає тихо-тихо, кап-кап-кап,
Сумно йти мені по суші, кап-кап-кап,
Я гуляю по калюжах, кап-кап-кап...

2. Крапельки сріблясті — дощику, привіт!

Умивають рясно цілий білий світ,
Всім навколо сумно, я одна сміюсь,
Я дощу ні краплі не боюсь.

Приспів. (Тричі)

Кап-кап-кап... Кап-кап-кап...

Кап-кап-кап... Кап-кап!

Уяви, що пішов дощик. Ти чуєш його музику?
Пострибаймо під дощиком! Вигадай мелодію
і проплескай ритм дощу.

Кап-

кап-

кап

кап-кап

кап-кап

кап-кап

5. Барвисті ритми

Чарівниця Гармонія привела тебе на казкову галявину, де ростуть барвисті квіти різних форм. Одного разу злий чаклун вирішив знищити всі кольори, щоб мешканці країни Образотворчого Мистецтва не могли милуватися красою рослин. Він перетворив колір квітів на чорний. Але чарівниця Гармонія впізнала кожну квітку за її силуетом, а принц Декор розфарбував їх у яскраві кольори. Так разом вони перемогли злого чаклуна.

Силует — узагальнене площинне зображення предмета, виконане одним кольором.

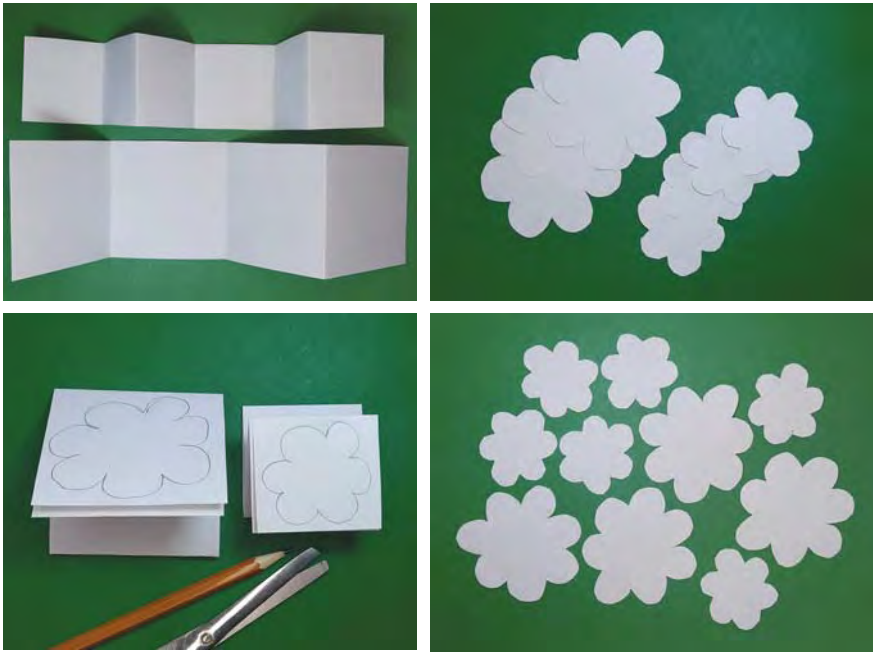
Упізнай квітку за її силуетом.

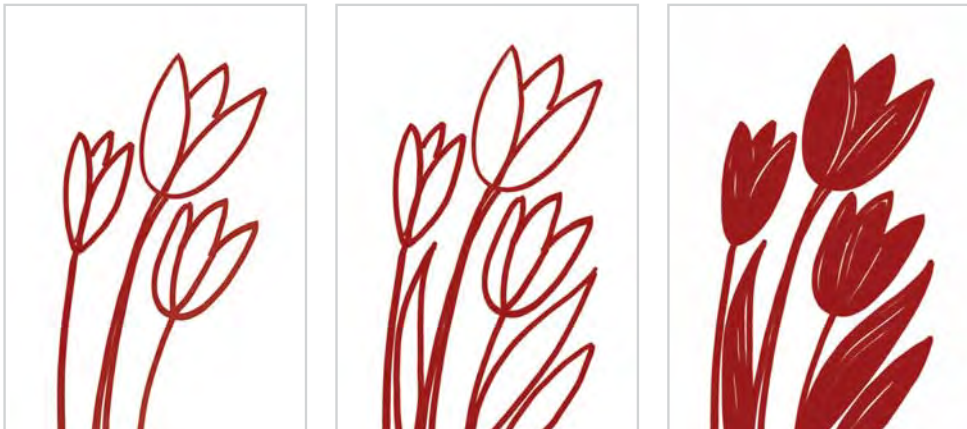

Створи композицію «Танок квітів». Квіти зобрази у вигляді силуетів (фломастери, маркери, темний кольоровий та білий папір).

Варіант 1

Варіант 2

Придумай гру з тінями «Казкові силуети».

5. Барвисті ритми

Привіт! Запрошую тебе до веселого танцю. Ти чуєш, яка лунає музика? Це гуцули виконують запальний чоловічий танець **аркан**.

Український народний танець «Аркан».

Який настрій навіває музика цього танцю? На яких музичних інструментах його виконують?

Зверни увагу, як танцівники з топірцями в руках рухаються колом або півколом.

Розглянь картину. Що незвичного у виконанні танцю можна побачити? Порівняй український народний танець аркан із популярним грецьким танцем сиртакі. Що у них схоже, а чим вони різняться?

Виконайте пісню з рухами.

ТАНОК КАЧЕНЯТ

Французька народна пісня

1. На дотепне каченя бути схожим хочу я,
бути схожим хочу я щодня, щодня:
чепурити хвостик свій буду я під дружній спів,
буду я під дружній спів «кря-кря-кря-кря»!
2. Бо природа хороша та погода хороша,
ти співай, моя душа «кря-кря-кря-кря»!
Навіть товстий бегемот, величезний бегемот
також розкриває рот, гудить «кря-кря»!

Приспів:

Знов маленьким стати хочу я на мить!
Всі ми каченята, тому в житті нам
завжди щастить!

3. На грайливе каченя бути схожим хочу я,
бути схожим хочу я щодня, щодня!
Навіть бабцю з дідусем вже нічого не спасе —
каченятам вслід усі кричать «кря-кря»!
4. Сонце, небо, річка, дім закружляли в танці тім,
закружляли в танці тім щодня, щодня,
разом з ними бегемот, хоч не знає навіть нот,
також відкриває рот, гудить «кря-кря»!

Приспів.

5. На веселе каченя бути схожим хочу я,
бути схожим хочу я щодня, щодня!
Всі повторюйте танок — найдотепніший урок,
найдотепніший урок. «Кря-кря-кря-кря»!

6. Барвисті ритми

У природі все існує в певному ритмі. День і ніч змінюються ритмічно. Ритм відчувається в розташуванні пелюсток квітів, листочків на гілках.

Поміркуй і наведи свої приклади ритму в природі.

Ритм — повторення однакових елементів у художньому творі.

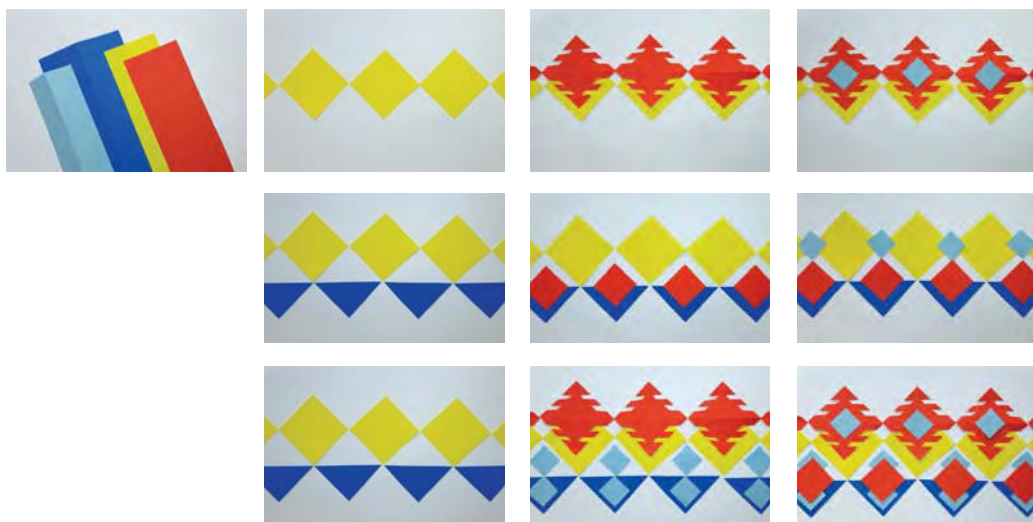
Розглянь орнамент на українському рушнику. Знайди ритмічне повторення.

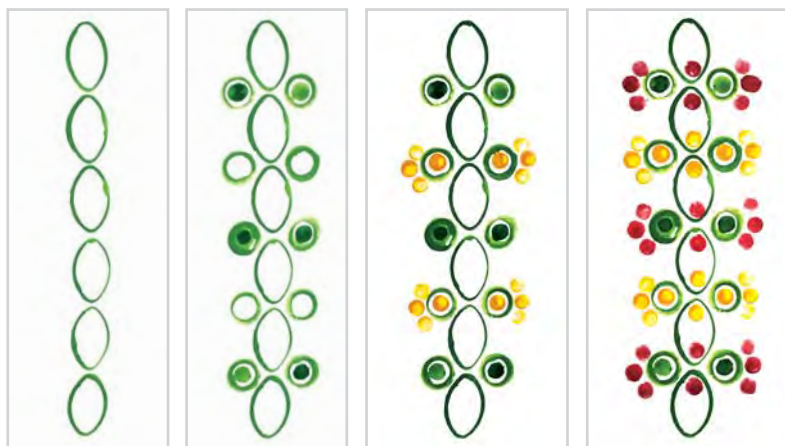

Створи орнамент для рушника (гуаш, кольоровий папір). За бажанням застосуй штампування. Поміркуй, які побутові предмети можна для цього використати.

Варіант 1

Варіант 2

Поспостерігай за ритмами навколо. Наведи приклади ритму в оздобленні побутових речей.

6. Барвисті ритми

Сьогодні помандруємо до Європи! Навідаємо наших сусідів — чехів і поляків.

Чеська **полька** подобається всім завдяки життєрадісному і бешкетному характеру. Цей танець виконують в усіх європейських країнах.

Польський танець **мазурка** отримав свою назву від мазурів — жителів Мазовії. Саме тут він з'явився. А ще його називають танцем поривчастих рухів. Як гадаєш чому?

Польку й мазурку танцюють у парах.

Й. Штраус (син). Полька «Піцикато».

Ф. Шопен. Мазурка (ор. 7, № 1, сі-бемоль мажор).

Темп — це швидкість виконання музичного твору.

Який настрій цих танців? Який їх темп? Придумай виразні рухи до цієї музики. Послухай і проплескай ритм польки.

Визнач характер польки і мазурки.
Скористайся підказкою.

ЖВАВИЙ

ЕНЕРГІЙНИЙ

ПЛАВНИЙ

ПОВІЛЬНИЙ

ГРАЦІЙНИЙ

Нотка втомилась, співать перестала,
ластівку-паузу в гості позвала.

Пауз багато існує, ти знай!

Це — знак мовчання. Запам'ятай!

четвертна

восьма

Пауза — знак тимчасової перерви у звучанні.

Пограйте в парах у музичне лото. Знайдіть у музичних фрагментах паузи й озвучте їх складами «ла-а» або «ла».

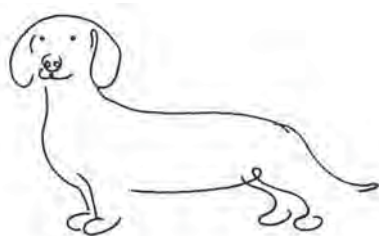
Вибери музичний інструмент. Створи ритмічний супровід до танців, музику до яких ти послухав/послухала на уроці.

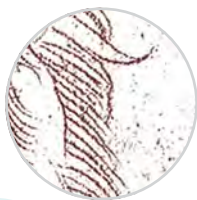
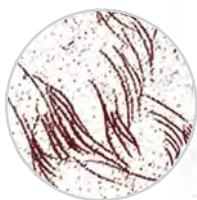
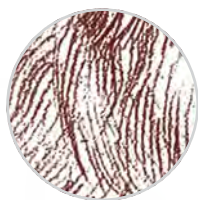
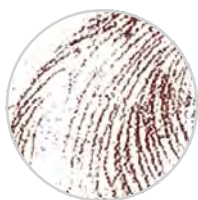
Переглянь фрагмент із «Відеосольфеджіо на основі українських народних мелодій», щоб запам'ятати розташування ноти ре.

7. Світ тварин у мистецтві

У країні Образотворчого Мистецтва є свої улюбленці. Це — тварини. Художники зображають їх за допомогою різних матеріалів. Іноді митці виконують швидкі **замальовки** тварин, передаючи виразними лініями їхні характерні риси.

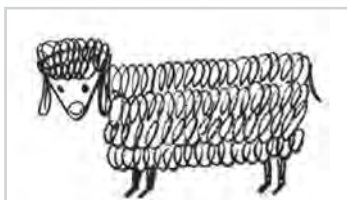
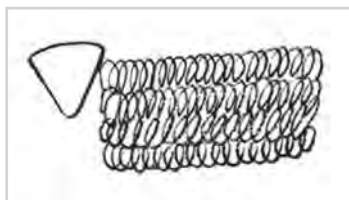
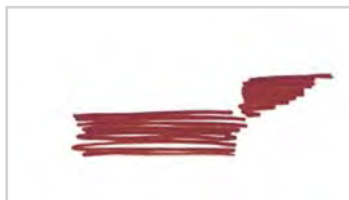
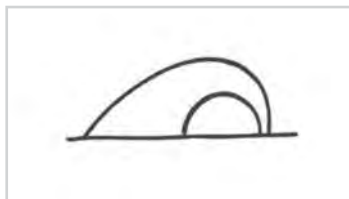

Зверни увагу на виразність ліній, якими художник зобразив лева.

Виконай замальовки тварин. Намагайся передати їхні характерні риси за допомогою різних ліній (графічні матеріали на вибір).

Пригадайте вірші про тварин. Розкажіть їх друзям. Обговоріть, чому і як потрібно оберігати тварин.

7. Світ тварин у мистецтві

Чи доводилося тобі бувати в зоопарку? Сьогодні вирушимо не до звичайного, а до музичного зоопарку! Слухай музику й уявляй тварин.

К. Сен-Санс. Королівський марш Лева.

Марш — це музичний твір, під який крокують.

Який характер твору «Королівський марш Лева»? Яка мелодія цього твору — плавна чи стрибкоподібна? Що ти уявляєш, коли слухаєш його?

Розглянь малюнки й поміркуй, який із них співзвучний прослуханій музиці. Спробуй зімпровізувати рухи, що нагадують урочисту ходу Лева.

Фанфари — музичні фрази урочистого або войовничого характеру.

Порівняй лева з музичного твору з героєм мультфільму Волта Діснея «Король Лев».

ПАПУГА-МАНДРІВНИК

Музика та вірші З. Еманової

1. Я — птах веселий, гарний і завзятий,
Утік від хазяїв, утік із хати!
Шукаю я пригоди у будь-яку погоду,
Шукаю я пригоди!

Приспів:

Па-па-па-па-папуга, а-га, а-га,
Поговорити любить, а-га, а-га!
Па-па-па-па-папуга, а-га, а-га,
Поговорити любить, а-га, а-га!

2. Нарешті з дому вирвався на волю,
Тепер я налітаюся доволі!
Шукаю я пригоди у будь-яку погоду,
Шукаю я пригоди!
Приспів.

Вибери музичні інструменти, на яких виконують «Королівський марш Лева».

8. Світ тварин у мистецтві

У королівстві **Скульптури** вулиці та площі, сквери й парки прикрашені красивими скульптурами. Їх створили митці з дерева, каменю, металу. Серед них є кругла скульптура, яку можна роздивитися з усіх боків. А от **рельєф** розглядають тільки з одного боку.

Визнач, на якій світлині зображено рельєф.

Рельєф — скульптурне зображення, виконане на площині.

Розглянь рельєф лева — короля звірів, виконаний із каменя.

Створи з пластиліну рельєфне зображення веселого левенятка або виготов його із фруктів, овочів, ягід тощо.

Варіант 1

Варіант 2

У вільний час потренуйся створювати оригінальні зображення тварин із продуктів, корисних для здоров'я.

8. Світ тварин у мистецтві

Наша подорож зоопарком триває.
Чи знаєш ти, що тварини можуть спілкуватися різними за висотою звуками. У звучанні музичного інструмента та людського голосу розрізняють високий, середній і низький **регістри**.

Прислухайся до довкілля й досліди, хто які звуки видає.

К. Сен-Санс. Персонажі з довгими вухами.

У якому регістрі звучить прослухана тобою музика? Чергуванням яких за тривалістю звуків композитор передав крик тваринок? Вибери малюнок, на якому зображено персонажа цього музичного твору. Чому ти так вважаєш?

Вибери слова для визначення щойно прослуханої музики.

СУМНА

ВЕСЕЛА

МУЖНЯ

ЛЕГКА

ТРИВОЖНА

Вибери музичний інструмент, який передає «мову» цієї тварини.

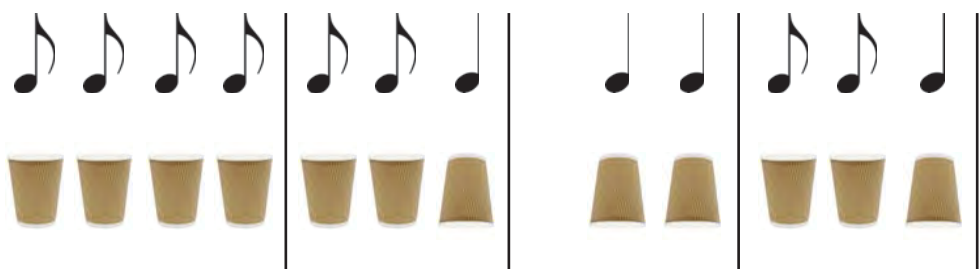
Виконай пісню «Папуга-мандрівник» з рухами.

Пограйте в парах у ритмічне лото. Виготовте картки із зображенням довгих та коротких звуків. Проплескайте ритми.

Виконайте ритми на паперових стаканчиках.

Вигадай танець тваринки, яку можна побачити в зоопарку. У якому регістрі буде звучати ця музика?

9–10. У мистецтві завжди лад

У країні Образотворчого Мистецтва завжди лад. Королева Композиція дбає про те, щоб мистецький твір був гарним, а всі його частини разом утворювали гармонію.

Роль композиції в картині та скульптурі така значна, що сам твір мистецтва також називають **композицією**.

Розглянь скульптурні твори. Порівняй їх композиції. Як розміщені персонажі? Що їх об'єднує? Вони перебувають у русі чи спокої?

Виліпи кумедного ведмедика (пластилін).

Розгляньте скульптури ведмедів у парку. Об'єднайтеся в пари і створіть із виліплених фігурок спільну просторову композицію з природних матеріалів «Ведмеді-друзі». Придумайте про них гру-пантоміму та розіграйте її.

Чи прагнеш ти ладу й гармонії у стосунках із друзями та рідними? Розкажи, що ти для цього робиш.

9–10. У мистецтві завжди лад

Основу мелодії становлять не лише музичні звуки — **звукоряд**, а й **лад**.

Лад — це співдружність, узгодженість музичних звуків. Від нього залежать характер і настрої музики, яку ти слухаєш. Головними ладами в музиці є **мажор** і **мінор**. Мажор — радісний, сонячний, світлий лад, а мінор — сумний, журливий.

В. Косенко. Не хочуть купити ведмедика.

В. Косенко. Купили ведмедика.

Л. Бетховен. Весела. Сумна.

Який характер цієї музики? Який настрої вона викликає в тебе? Який із цих творів написано в мажорі, а який — у мінорі? Вибери слова, що характеризують мажор.

ЗАТЕМНЕНИЙ **СОНЯЧНИЙ**

ЯСКРАВИЙ **ЖУРЛИВИЙ**

СУМНИЙ **СВІТЛИЙ**

Який, на твою думку, настрої у намальованого ведмедика? Запропонуй назву картини.

ХТО СПІВАЄ

Музика та вірші Ю. Поплавської

1. На екскурсію пора,
Вже зібралась дівтора.
Нумо дружньо всі у гай,
Хто там спить, не відставай! (Двічі)

Приспів:

Сонечко яскраве, листя золотаве,
Квіти чарівні — рідне все мені. (Двічі)

2. Аж прийшли ми у лісок.
Чийсь лунає голосок.
Оченят не відкривай,
хто співає, відгадай. (Двічі)
Приспів. (Двічі)

Виконайте ритм на музичних інструментах.

Поміркуй, які звуки можна почути в лісі.
Вигадай музичний інструмент, який зможе
передати звуки природи. За бажанням створи
його з підручних засобів.

Співайте по черзі пісню і грайте на уявних
музичних інструментах (пантоміма).

11. Мистецькі подорожі

Уява митця або мисткині може перенести нас у далекі космічні світи, на незвідані планети.

Пофантазуй і ти. Уяви себе космонавтом-дослідником / космонавткою-дослідницею. Які краєвиди на далеких планетах? Якого кольору там небо й сонце? Порівняй, як художники зобразили фантастичні, тобто вигадані, краєвиди.

Намалюй композицію «Барви далекої планети» (гуаш).

За допомогою рідних знайди в інтернеті зображення космічних світів.

11. Мистецькі подорожі

Космічна подорож триває! І сьогодні ми вирушимо до Місяця! На тебе чекають дивовижні відкриття!

А. Ф. Марескотті. Негреня в місячному сяйві (із циклу «Ескізи»).
К. Дебюссі. Місячне сяйво (у виконанні на вібрафоні).

Відчуй настрій творів. Як звучала мелодія? Зімпровізуй пластичні рухи під музику. Вони будуть плавними чи стрибкоподібними? Вибери слова, що характеризують звучання вібрафона.

ПРОЗОРЕ

СВІТЛЕ

БУРХЛИВЕ

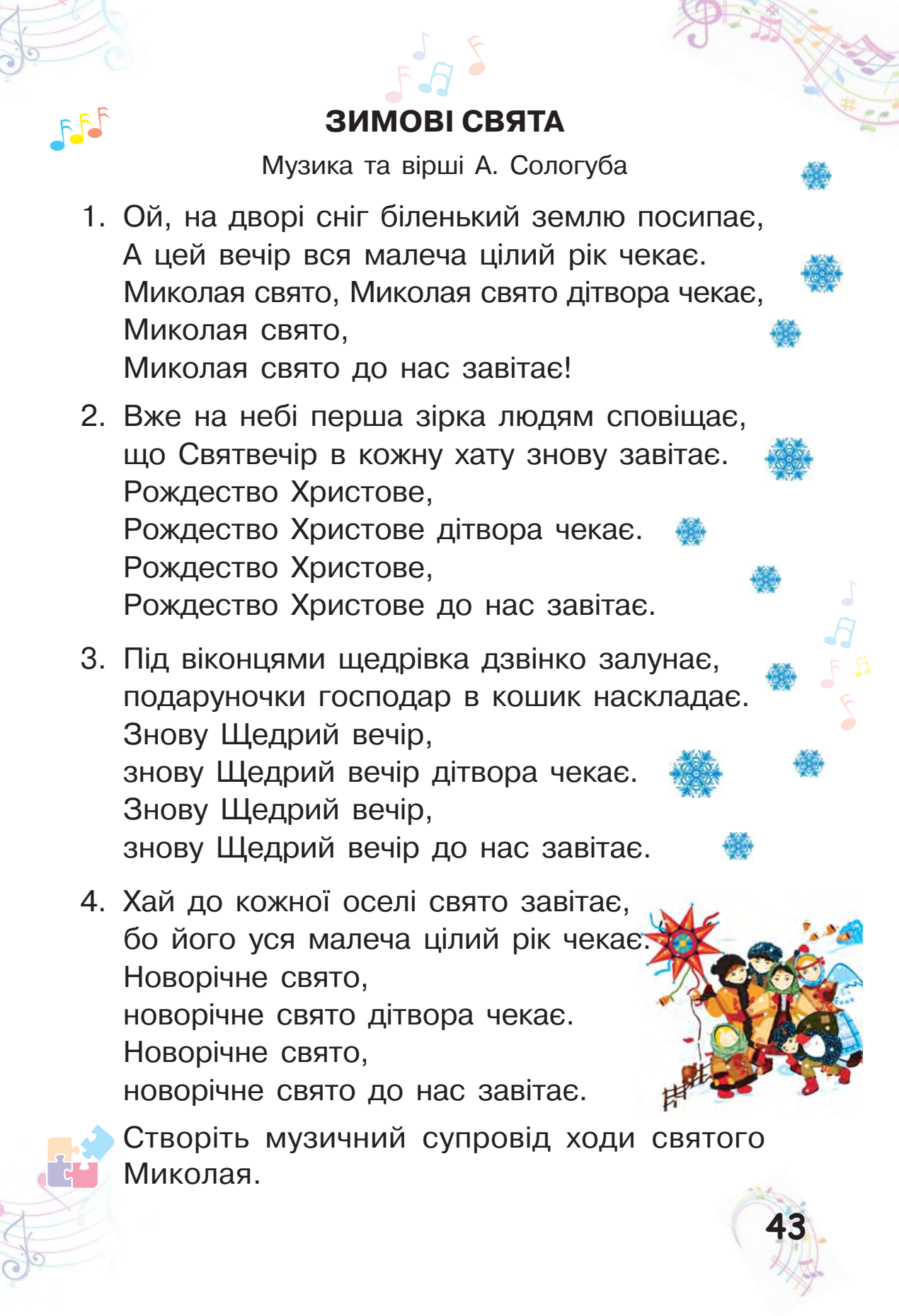
РІШУЧЕ

НІЖНЕ

ПЛАВНЕ

УРОЧИСТЕ

ЯСКРАВЕ

ЗИМОВІ СВЯТА

Музика та вірші А. Сологуба

1. Ой, на дворі сніг біленький землю посипає,
А цей вечір вся малеча цілий рік чекає.
Миколая свято, Миколая свято дівтора чекає,
Миколая свято,
Миколая свято до нас завітає!
2. Вже на небі перша зірка людям сповіщає,
що Святвечір в кожну хату знову завітає.
Різдество Христове,
Різдество Христове дівтора чекає.
Різдество Христове,
Різдество Христове до нас завітає.
3. Під віконцями щедрівка дзвінко залунає,
подаруночки господар в кошик наскладає.
Знову Щедрий вечір,
знову Щедрий вечір дівтора чекає.
Знову Щедрий вечір,
знову Щедрий вечір до нас завітає.
4. Хай до кожної оселі свято завітає,
бо його уся малеча цілий рік чекає.
Новорічне свято,
новорічне свято дівтора чекає.
Новорічне свято,
новорічне свято до нас завітає.

Створіть музичний супровід ходи святого Миколая.

12. Мистецькі подорожі

Чи доводилося тобі відвідувати музей? У художніх музеях зберігають колекції творів мистецтва різних країн та епох. У просторих залах на стінах висять картини, на підлозі або на спеціальних підставках стоять скульптури. Під склом у вітринах розміщено невеличкі експонати.

У музеях проводять цікаві екскурсії, зустрічі з митцями.

Переглянь відеоекскурсію залами Музею сучасного мистецтва України.

Влаштуйте виставку малюнків вашого класу. Уставте свої роботи у власноруч виготовлені рамки. Розмістіть виставку у шкільній актовій залі.

12. Мистецькі подорожі

Сьогодні чарівниця Гармонія запрошує тебе поспостерігати за тваринами, які танцюють.

Композитор Михайло Степаненко створив незвичайну сюїту «Про звірів». У ній шість частин: «Бегемот», «Дельфін», «Черепаха», «Білочка», «Лисиця», «Мавпи».

М. Степаненко. Сюїта «Про звірів»: «Дельфін», «Бегемот».

Який характер цих творів? У якому темпі їх написано? Вибери слова, які характеризують прослухану музику.

РАДІСНА

СУМНА

ВЕСЕЛА

ТАЄМНИЧА

ВАЖКА

ТРИВОЖНА

ЛАСКАВА

ЕНЕРГІЙНА

Сюїта — музичний твір, який складається з кількох частин, поєднаних однією темою.

Виконай пісню «Зимові свята».

«Оживить» пісню за допомогою жестів і рухів: плесканням у долоні, клацанням пальцями, тупотінням тощо.

13. Зимові фантазії

Ось і настала зима. Вона змінила все навкруги: вкрила землю білосніжним пухким покривалом, огорнула дерева іскристим інеєм, скувала річки й озера синьо-зеленим льодом. Потім розписала вікна дивовижними візерунками, у яких ніби застигла віхола. Щоб усі побачили, яка вона вправна мисткиня.

Помилуйся зимовим краєвидом. Які відтінки холодних кольорів переважають на картині?

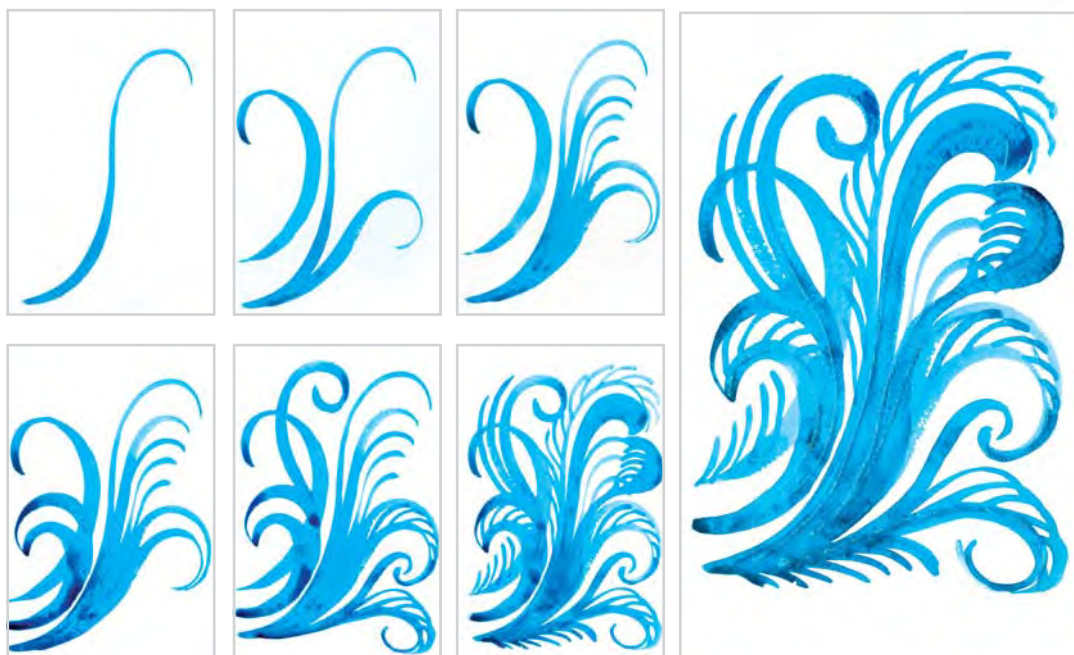

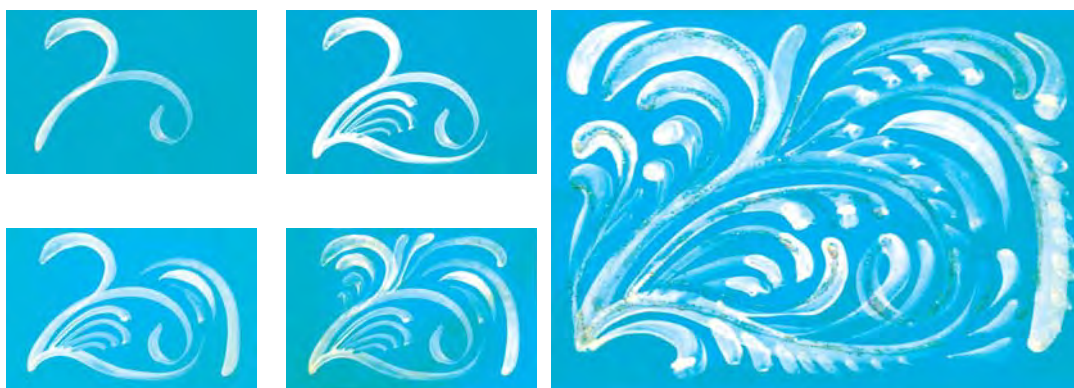
Намалюй композицію «Зимові візерунки на вікні» (акварель або гуаш, синій папір). За бажанням прикрась її блискітками.

Варіант 1

Варіант 2

Досліди, як змінилися кольори природи із приходом зими.

13. Зимові фантазії

Ось і зима вже крокує планетою.
Природа одягла чарівне вбрання.
Наближаються зимові свята! Нумо
поринемо в зимову казку!

Е. Гріг. У печері гірського короля.

Розкажи про свої враження від музики. Уяви
казкових мешканців гірської печери. Вони
великі чи маленькі? Як вони рухаються? Який
темп музики? Чи змінювалася її динаміка?

Ж. Колодуб. Троль (із сюїти «Снігова
Королева»).

Які засоби музичної виразності передають
характер троля? Він добрий чи злий? У
якому темпі звучала п'єса? Чи змінювалася
її динаміка? Покажи пальчиками рук рух
казкових героїв.

Динаміка — сила звучання музики.
Її позначають знаками **f** (гучно) і **p** (тихо).

БІЛА КАЗКА

Музика О. Янушкевич

Вірші М. Ясакової

1. Нам з дитячих мрій казку білу
вітер-сніговий знов навіяв.
Віхола її закружляла.
Привітала зимонька, привітала. (Двічі)

Приспів:

Рік новий — рік надій.
Вірних друзів щире слово.
Білий сніг, радість, сміх,
новорічна ніч казкова.
Це для вас, це для нас
ялинкове диво.
Це для вас, це для нас
дружба засвітила. (Двічі)

2. Вітер-сніговий, казка біла
Нас у рік Новий всіх здружила.
Принесла тепло нам на свято.
Ми багаті друзями — нас багато. (Двічі)
Приспів.

Пограйте в парах у ритмічні сніжинки.
Вигадайте мелодію і проплескайте ритм
завірюхи.

Переглянь фрагмент із «Відеосольфеджіо на основі українських народних мелодій», щоб запам'ятати розташування ноти мі.

14. Зимові фантазії

Наближається Новий рік — час чудес та здійснення мрій і бажань. Здається, що під час новорічного свята персонажі казок оживають.

Художники, які ілюструють книжки, допомагають дітям уявити казкових персонажів, зануритися у світ пригод.

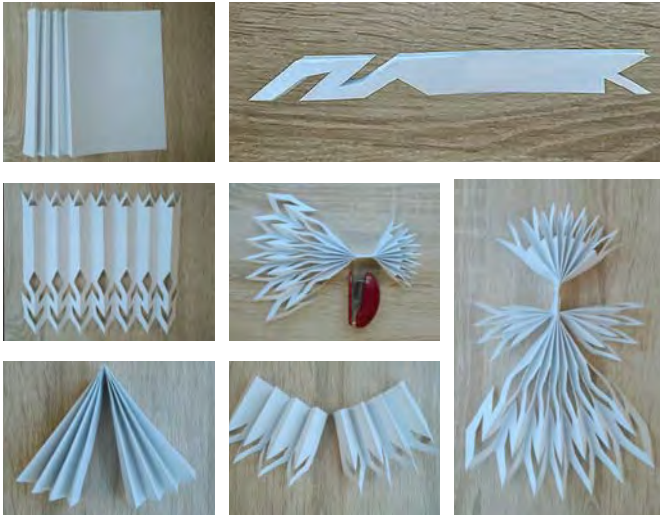
А якою ти уявляєш Снігову Королеву з відомої казки? Порівняй, як по-різному зобразили її художники.

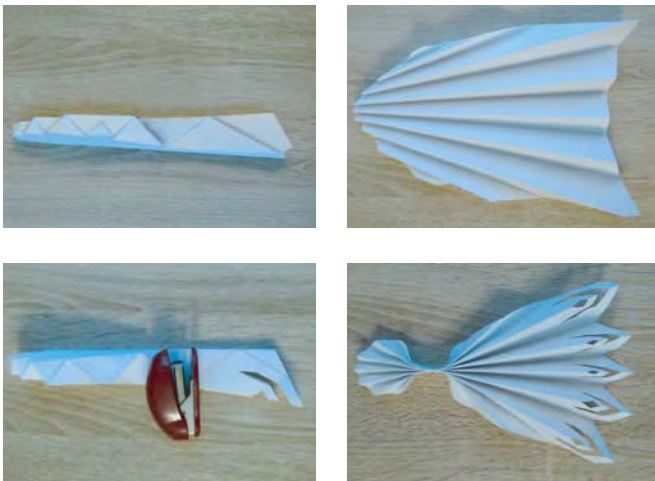

Пофантазуй і створи зображення Снігової Королеви (паперопластика).

Варіант 1

Варіант 2

Виготов рамку для своєї композиції. Подаруй її рідним чи друзям.

14. Зимові фантазії

Зимова казка продовжується. Герої казок оживають у музиці! Сьогодні ти відвідаєш палац Снігової Королеви і потрапиш на гостину до незвичної бабусі!

Ж. Колодуб. Снігова Королева (із сюїти «Снігова Королева»).

Л. Іваненко. Бабуся Ягуся.

Якими музичними засобами композитори передають характери Снігової Королеви і Баби Яги? Порівняй музичні образи героїнь із малюнками художників. А якими уявляєш їх ти? Вони добрі чи злі? Пофантазуй і виконай танець Снігової Королеви або Баби Яги.

Створи зимову казку за допомогою звуків.
Вибери музичні інструменти, щоб передати
заметіль, віхолу або танок крижинок.

Уяви себе композитором/композиторкою.
Вигадай мелодію до вірша О. Сенатович.

Сніговик Морквяний Ніс
вгору віника підніс і питає:
— Перехожі, чом на мене
Ви не схожі?
Я стою, а ви в бігах,
Ви у пальтах, у шапках...
Гей, скажіть, у вас носи,
Як у мене, для краси?

Вибери смайлик, щоб передати настрій від
прослуханої на уроках музики.

Переглянь фрагмент із «Відеосольфеджіо на
основі українських народних мелодій», щоб
запам'ятати розташування ноти фа.

15. Зимові фантазії

Наближаються зимові свята. Усі діти радіють — незабаром канікули! Це час, коли можна пограти у сніжки, зліпити кумедного сніговика, покататися на санчатах, лижах, ковзанах.

Розглянь картини. Як художники зобразили зимові розваги дітей? А як ти любиш розважатися взимку?

Створи композицію «Веселі сніговики»
(аплікація, за бажанням біла гуаш).

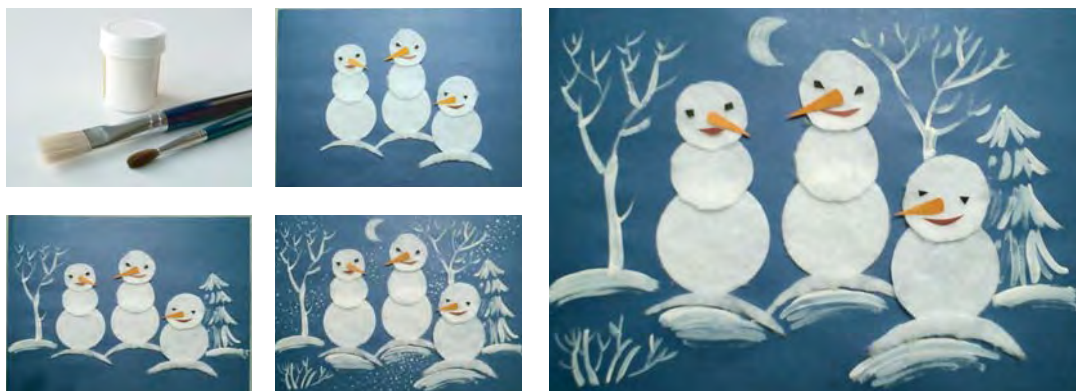
Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

Поцікався в рідних, які різдвяні традиції
поширені у вашому краї.

15. Зимові фантазії

Ось і наближаються веселі та дзвінкі зимові свята! Ти вже давно очікуєш на них — правда ж? Новорічна й різдвяна музика дуже важлива — до домівок приходять колядники та щедрувальники! Вони співають старовинні обрядові пісні — **колядки** і **щедрівки**.

Колядки та **щедрівки** — вітальні пісні, які виконують на Різдво й Новий рік.

К. Стеценко. Чи дома-дома хазяїн дома?
Л. Горова. Ой, радуйся, земле...

Порівняй колядки. Про що в них ідеться? Як звертаються колядники до господарів дому? Що вони їм бажають? Яка із цих колядок сучасна, а яка — давня?

Обробка — це «прикрашання» мелодії музичного твору.

ЩЕДРИК

Українська народна пісня

Обробка М. Леонтовича

- 1 Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка,
Стала собі щебетати,
Господаря викликати:
2. — Вийди, вийди, господарю,
Подивися на кошару, —
Там овечки покотилися,
А ягнички народились.
3. В тебе товар весь хороший,
Будеш мати мірку грошей,
Хоч не гроші, то половина,
В тебе жінка чорноброва.
Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка.

М/ф «Щедрик» (обробка О. Скрипки).

Перевір себе

1

Розшифруй і назви засоби виразності графіки.

ХРИТШ

НІЯЛІ

МАПЛЯ

ЧТОКА

2

На якій картині переважають теплі кольори?

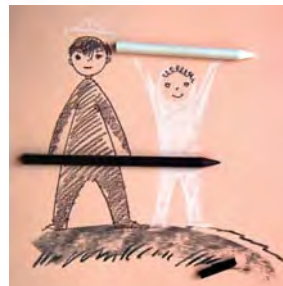
3

На яких декоративних виробах є орнамент?

4

Пригадай і назви основні графічні матеріали.

Перевір себе

- 1 На якій ілюстрації можна уявити звучання вокальної музики, а на якій — інструментальної?

- 2 Пригадай назви танців за світлинами.

- 3 Пригадай за ілюстраціями пісні, які вивчали на уроках, і заспівай перший куплет.

- 4 Назви знаки, якими позначають гучність у музиці.

16. Подорожуємо до театру

Завітаймо разом із королем Декором до королівства Декоративного Мистецтва й відвідаємо театр.

Спробуємо розгадати секрети творчості художників-декораторів. Вони створюють декорації, які допомагають зануритись у дійство вистави.

Щоб глядачі відчули атмосферу спектаклю, художники зображають природу, тварин, будинки на декораціях не такими, якими вони є насправді, а декоративно.

Декоративне зображення — спрощене, узагальнене, прикрашене зображення.

! ? Розглянь декорації. Що на них незвичного в зображенні дерев і рослин?

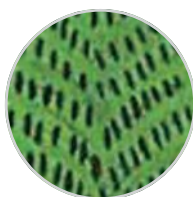
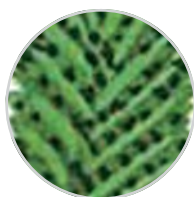
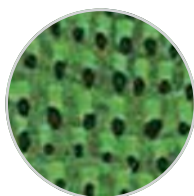

Яке із зображень лісу на картинах є декоративним?

Розглянь, як українська народна художниця Марія Примаченко намалювала дерева. Поясни, чому це зображення декоративне.

Намалюй ліс для декорації до вистави «Лісова школа» (гуаш або аплікація).

Бережи природу, допомагай дорослим саджати дерева.

16. Подорожуємо до театру

Запрошуємо тебе у мандрівку до королівства Співучих Мелодій і дивовижного будинку, схожого на палац. Це — оперний театр! У ньому актори не розмовляють, а співають. Саме тут відбувається оперна вистава!

Опера — музична вистава, у якій всі персонажі співають.

Коли мешканці цього королівства співають разом, вони утворюють **хор**. Але найталановитіші з них зазвичай співають окремо, це — **солісти**.

Соліст
і солістка

Хор

Опера-казка «Лісова школа» (музика Б. Фільц, вірші Т. Савчинської-Латик) (пісня лісових мешканців «Дзень-дзелень дзвіночки дзвонять...»; пісня Ворона-вчителя «Ось оцю важливу книгу...»).

Які герої опери-казки співають хором, а які — сольо? Як звучали мелодії їхніх пісень? Що трапилося в лісовій школі?

ПІСНЯ ПРО ЗАРЯДКУ

Із музичної казки «Урок для звірят»

Музика О. Янушкевич

Вірші М. Ясакової

1. Розбудило сонечко нас з тобою,
повело нас сонечко за собою.

Хлопчики й дівчатка,
я і ти, робимо зарядку:

раз, два, три. (Двічі)

Робимо зарядку:

раз, два, три. (Двічі)

2. Ручками до сонечка потягнулись,
весело всі сонечку усміхнулись,
плещемо в долоні я і ти.

Прокидайтесь, соні:

раз, два, три. (Двічі)

Прокидайтесь, соні:

раз, два, три. (Двічі)

3. Повернулись вліво, потім — вправо.

Хто ще так несміло робить вправи?

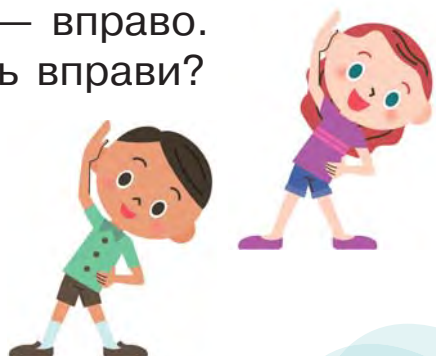
Більш не позіхаємо я і ти,

весело стрибаємо:

раз, два, три. (Двічі)

Весело стрибаємо:

раз, два, три. (Двічі)

17. Подорожуємо до театру

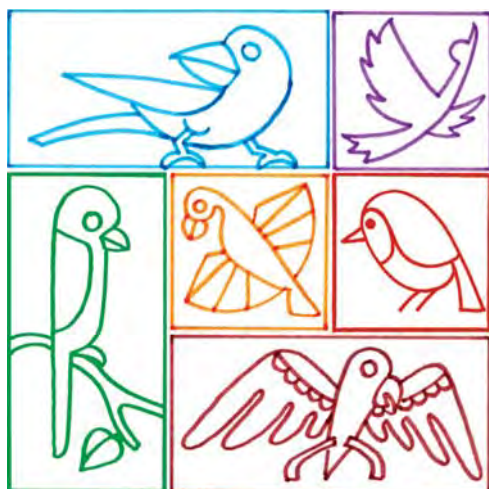
Художники-декоратори не тільки малюють декорації, а й створюють для театральних вистав рельєфні зображення.

Розглянь декорацію і знайди на ній рельєф.

Створіть рельєфну композицію для декорації до вистави «Птахи в лісовій школі» (пластилін). Для цього потрібно прикріпити свій рельєф із зображенням птаха на картон певного розміру — квадратний або прямокутний.

Прочитай свою улюблену українську народну казку. Поміркуй, які декорації можна створити для вистави за нею на сцені шкільного театру.

17. Подорожуємо до театру

У лісовій школі трапилася халепка — зникли літери з букваря! Разом із героями опери «Лісова школа» вирушаймо на пошуки.

Опера-казка «Лісова школа» (музика Б. Фльц, вірші Т. Савчинської-Латик) (Пісня горобця; Пісня журавля; Пісенька лісових мешканців).

Як музика передає казкові події? Схарактеризуй пісні кожного персонажа опери-казки.

Виконай «Пісню про зарядку» з рухами.

В. Нестайко. Дивовижні пригоди в лісовій школі (відеOVERсія).

На дозвіллі прочитай книгу В. Нестайка «Дивовижні пригоди в лісовій школі».

18. Казка у театрі та кіно

Італійський письменник Карло Коллоді створив казку «Пригоди Піноккіо. Історія дерев'яної ляльки». Головні герої його твору — ляльки, які виступають у театрі.

М/ф «Піноккіо» (фрагмент).

Пригадай усіх героїв та героїнь відомої казки. Порівняй зображення персонажів у скульптурі та книжковій графіці.

Розглянь ілюстрації до казки «Пригоди Піноккіо. Історія дерев'яної ляльки». Зверни увагу на вирази обличчя, міміку.

Перетвори смайлик на персонажів казки «Пригоди Піноккіо. Історія дерев'яної ляльки» (олівці, фломастери).

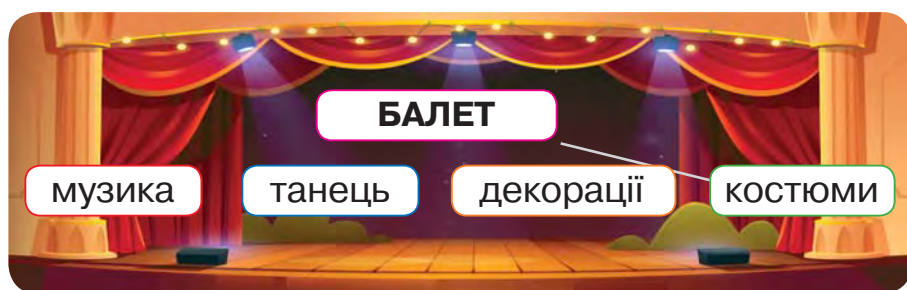

Чи довелося тобі дивитися казку про Піноккіо на сцені театру? Якщо так, то порівняй свої враження від книжки, спектаклю й мультфільму.

18. Казка у театрі та кіно

А сьогодні ми вирушимо до королівства Танцювальних Ритмів! Тут усі не розмовляють, і навіть не співають, а танцюють! Це також музична вистава! Її називають **балетом**!

Ю. Шевченко. Балет «Пригоди Піноккіо» (перша дія, перша картина «Галоп»; перша дія, друга картина «Лялькар Джепетто»).

Як музика передає настрій героїв цієї казки? Які танці — сольні, ансамблеві чи групові — ти побачив/побачила в цій виставі?

А МИ ЛЮБИМО ЧИТАТИ

Із музичної казки «Урок для звірят»

Музика О. Янушкевич

Вірші М. Ясакової

1. У чудовий світ казковий, в таємничий світ відкриває двері школа нам з дитячих літ. І веде нас по доріжках за дзвінком дзвінок, сторінки гортає книжка, ля-ля-ля-ля, (Двічі) добрі гноми, Білосніжка, ля-ля-ля-ля, (Двічі) надають урок.
 2. Карабаси-Барабаси теж у гості звуть. Наші друзі в кожному класі у книжках живуть. І навчить нас неодмінно, як творить добро, неслухняний Буратіно, ля-ля-ля-ля, (Двічі) ніжна дівчина Мальвіна, ля-ля-ля-ля, (Двічі) і сумний П'єро.
 3. П'ятачок із Вінні-Пухом — хто не радий їм? Ця весела книжка другом стала нам усім. Навіть сонце здивувалось, що не видно нас. А ми просто зачитались, ля-ля-ля-ля, (Двічі) ми читали і сміялись, ля-ля-ля-ля, (Двічі) веселився клас.
-

На дозвіллі прочитай казку Карло Коллоді «Пригоди Піноккіо». Порівняй події в балеті та казці.

19. Казка у театрі та кіно

Історію про непосидька Піноккіо, який потрапляє в різні скрутні ситуації, знають люди різних поколінь. Вона наголошує на тому, що навіть легковажний Піноккіо, якщо буде старанно навчатися, працювати й допомагати іншим, стане добрішим і кращим, знайде вірних товаришів і втілить у життя свою найзаповітнішу мрію.

М/ф «Пригоди Піноккіо» (фрагмент).

Пригадай, який персонаж давав поради Піноккіо. Які саме поради?

Порівняй зображення цвіркунів на ілюстраціях. Який із них має вигляд казкового? Поясни свою думку.

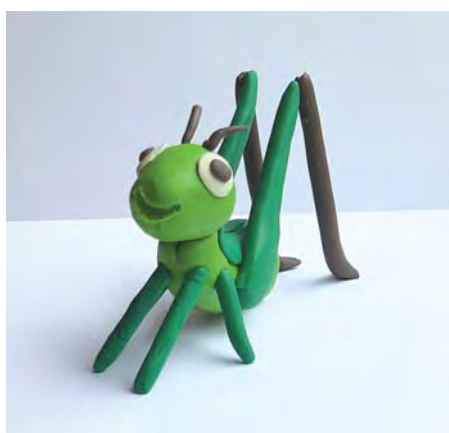

Поміркуй, чим відрізняються способи створення персонажів у намальованому та пластиліновому мультфільмах.

Виліпи Цвіркуна-балакуна — персонажа пластилінового мультфільму.

Пофантазуй і запропонуй комп'ютерну гру за мотивами казки про Піноккіо.

19. Казка у театрі та кіно

Наша подорож балетною виставою триває! Ти, звичайно, вже знаєш, чим різняться казка «Піноккіо. Історія дерев'яної ляльки» та балет «Пригоди Піноккіо». У балеті творить дива музичний інструмент! Пригадай який. Так, музика — справжня чарівниця! Подорожуємо далі!

Па — рухи танцю, які виконують балерина або танцівник.

Ю. Шевченко. Балет «Пригоди Піноккіо» (друга дія, перша картина «У таверні — Лисиця та Кіт»; друга дія, друга картина «У царстві Мрій»).

Який характер цих музичних номерів? Які настрої і почуття передає музика? Рухи яких героїв казки видалися тобі незвичними?

Пуанти — взуття із тканини з жорстким носком, яке допомагає балерині ставати навшпиньки.

Поміркуй, чи легко балерині танцювати в пуантах. Чим вони їй допомагають?

Виконай пісню «А ми любимо читати» у відповідному настрої.

Вибери музичний інструмент, що звучав у балеті про Піноккіо.

20. Казка у театрі та кіно

Героїня казки Г. К. Андерсена «Русалонька» набула неабиякої популярності в усьому світі.

На батьківщині славетного данського казкаря її зобразили у скульптурі — і Русалонька стала одним із символів Копенгагена.

Про неї знято фільми й мультфільми. У процесі їх створення художники-мультиплікатори зображають підводне царство, у якому живуть русалки та різнокольорові риби.

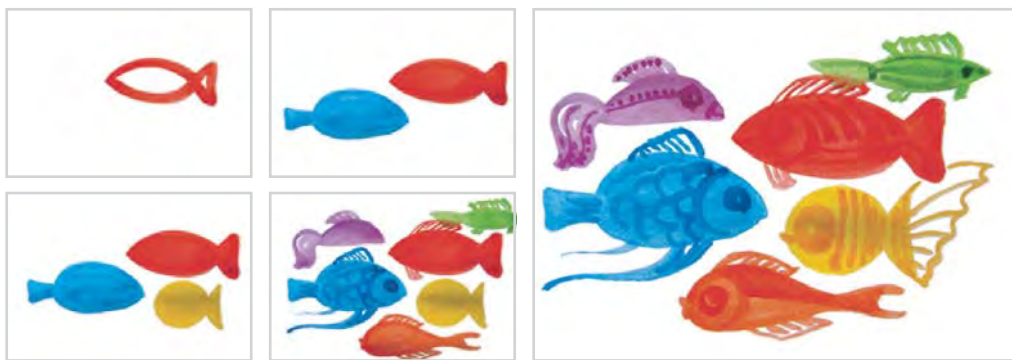
Розглянь, як зображено на картині риб, водорості, корали. Зверни увагу на розмаїття форм й кольорів. Визнач використані в композиції основні та похідні кольори.

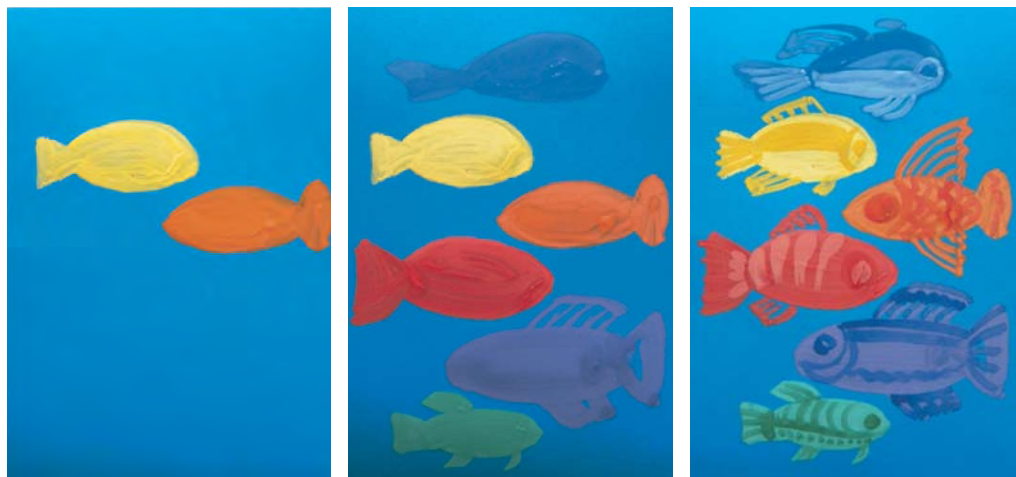

Уяви себе художником- /художницею-мультіплікатором і придумай морське середовище для мультфільму «Русалонька». Намалюй композицію «Підводне царство» (акварель або гуаш; кольоровий папір). Пригадай і назви основні й похідні кольори та використай їх у роботі.

Варіант 1

Варіант 2

Які емоції викликає в тебе різнобарв'я на картині? Які кольори покращують твій настрій?

20. Казка у театрі та кіно

Наша подорож країною Мистецтва триває. Сьогодні ознайомимося із **мюзиклом**. Він може бути театральною виставою і музичним фільмом. У ньому є і пісні, і танці, і діалоги.

Нумо разом переглянемо фрагменти мюзиклу «Русалонька» за казкою Г. К. Андерсена!

Мюзикл «Русалонька» (музика А. Менкена, вірші Г. Ешмана) (Пісня русалоньки Аріель; Пісня відьми Урсули).

Якими музичними засобами композитор передав характери русалоньки Аріель і відьми Урсули? Вибери слова, які відображають настрій музики.

ЖАЛІСНИЙ

ТРИВОЖНИЙ

ЗАДУМЛИВИЙ

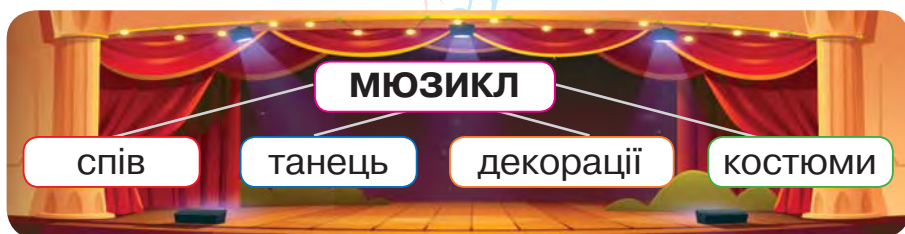
РАДІСНИЙ

ГРАЙЛИВИЙ

СУМНИЙ

СВЯТКОВИЙ

ВЕСЕЛИЙ

ТРАЛЯЛЯЙ

Музика А. Улицької

Вірші А. Качана

1. Вже зозулі чорноброві
Полетіли за Дунай.
Залишився у діброві
Пересмішник Траляляй.
Траляляй гнізда не має,
В теплий край не відлітає
Тільки й знає, що здаля
Все когось перекривля:
«Тра-ля-ля!...»

2. Гей, послухай, Траляляй,
Ти даремно час не гай.
Краще в дуплах до зими
Запасай собі корми.
Схаменися, скоро тут
Хуртовини загудуть.
Заметуть вони раптово
Лісосмуги і поля...
Відгукнулось у діброві:
«Тра-ля-ля!...»

Пограй із друзями у гру «Веселі бульбашки».
Наберіть воду у склянки. Дмухайте у
трубочки і створюйте ритмічну мелодію!

21. Казка у театрі та кіно

Сьогодні ми разом із королем Декором створимо оформлення для вистави не лише про Русалоньку, а й для інших казок-вистав, дія яких відбувається біля моря.

Порівняй зображення морських хвиль на картині, у книжковій графіці та скульптурі, декорації.

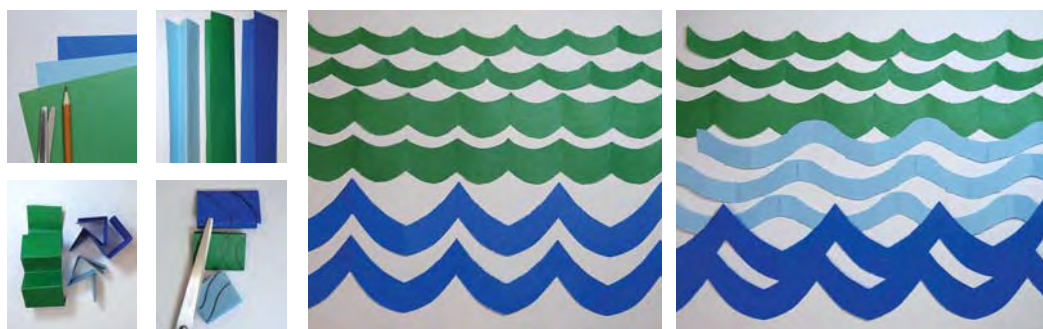

! ? Розглянь ритмічні лінії, що нагадують хвилі.

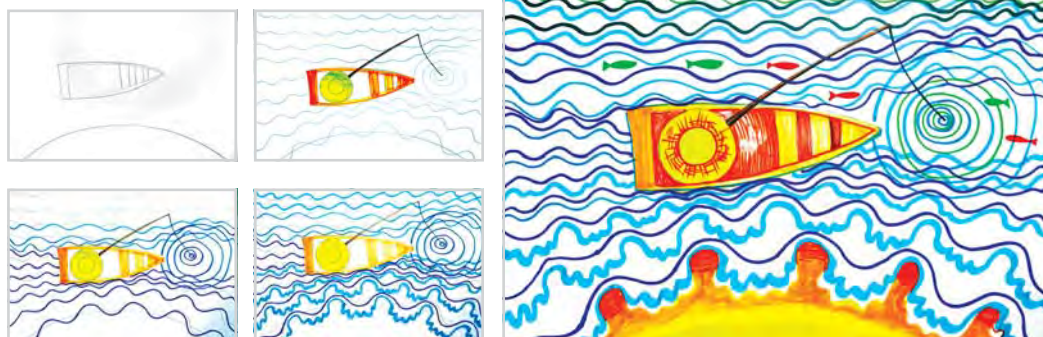

Створи композицію з хвилями, яку можна було б використати в театральній програмці до казкової вистави (кольоровий папір, фломастери).

Варіант 1

Варіант 2

! ? Покажи рухами, як хвилюється бурхливе море. Обговори з рідними користь морської води для здоров'я.

21. Казка у театрі та кіно

Мюзикл-мультфільм «Русалонька» швидко став надзвичайно популярним, і через деякий час за його мотивами було створено мюзикл — театральну виставу «Русалонька».

Мюзикл «Русалонька» (музика А. Менкена, вірші Г. Ешмана) (пісня «Під водою»).

М/ф «Русалонька» (фрагмент).

Розкажи про свої враження від почутої музики.

Як ти вважаєш, чому ця пісня отримала багато нагород?

Мюзикл «Русалонька» (фрагмент).

Вибери слова, що характеризують музику кожного персонажа мюзиклу.

СПІВУЧА

СХВИЛЬОВАНА

ВЕСЕЛА

ГРАЙЛИВА

СУМНА

ЧІТКИЙ

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ

ОДНОМАНІТНИЙ

РІШУЧИЙ

Виконай пісню «Траляляй» із рухами.

Порівняй мюзикл-мультфільм і мюзикл-виставу. У чому їх відмінності? Пригадай характери героїв мюзиклу і вигадай для кожного з них виразні рухи та жести відповідно до музики. Виконай їх під музичний супровід.

22. Цікава анімація

Птахи зачаровують людей не тільки здатністю літати, вмінням співати, а й красою та грацією рухів. У наш час пташки — це ще й «зірки» анімації.

М/ф «Курча в клітиночку».

Розглянь, як просто й цікаво зображено курча.

Знайди спільне й відмінне в зображеннях тварин на світлинах і в мультфільмах.

Уяви себе художником- /художницею-аніматором і намалюй оригінальні зображення тварин — персонажів мультфільмів (кольорові олівці).

Спостерігай за звичками та рухами тварин, прислухайся до співу птахів, зокрема навесні, коли він особливо дзвінкий.

22. Цікава анімація

Хіба можна уявити анімацію без музики? Мультфільми цікаві тим, що персонажі в них — звірі та птахи — співають пісні, як люди.

М/ф «Курча в клітиночку». Музика В. Шаповаленка (Хор курчаток; Пісня Курчати в клітинку; Фінальний хор курчаток).

Якими музичними засобами композитор передав характери героїв мультфільму?

ЩЕБЕТАЛА ПТАШЕЧКА

Українська народна пісня

1. Щебетала пташечка під віконечком,
Сподівалась пташечка весни з сонечком.
2. Прилинь, прилинь, чаронько, весна красная,
Як легенька хмаронька в небі ясная.
3. Вбери степи травами, вквітчай ніжними,
Потоки купавами білосніжними.
4. Осип луки перлами, вкroppи росами,
Розлийся джерелами стоголосими.
5. Щебетала пташечка під віконечком,
Сподівалась пташечка весни з сонечком.

Веснянки — народні пісні про пробудження природи.

23. Цікава анімація

Мистецькі стежинки можуть привести тебе до будь-якого куточка світу. Сумуєш за спекотним літом? Тоді завітай до Африки, де живуть одні з найбільших у світі тварин — слони.

Поглянь, як незвично митці зобразили слонів.

Пофантазуй і виліпи слоника для пластилінового мультфільму.

Об'єднайте слонів у групи за кольорами і створи композиції «Слоники грають у м'яч».

Які анімаційні фільми про тварин ти знаєш?

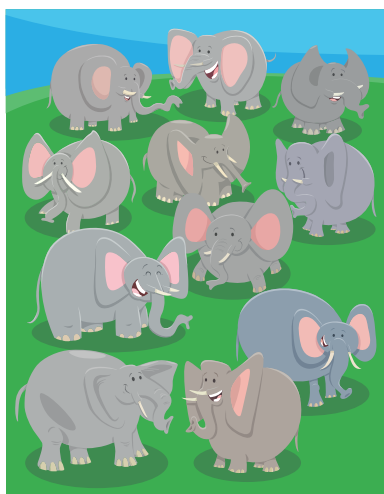
23. Цікава анімація

М/ф «Як Петрик П'яточкін слоників рахував».

Як композитор передав характер Петрика? Як звучала музика: швидко чи повільно? Який настрій вона в тебе викликала?

Розглянь малюнок і полічи слоненят. Вибери, яке тобі до вподоби. Склади про нього історію і розкажи її в класі.

Такт — відстань між сильними долями в музиці. **Тактова риска** — вертикальна риска, що розділяє ноти на такти.

Розмір такту позначають на початку твору після скрипкового ключа. Такт починається із сильної долі.

Скільки тактів у музичному прикладі?

Переглянь фрагмент із «Відеосольфеджіо на основі українських народних мелодій», щоб запам'ятати розташування ноти соль.

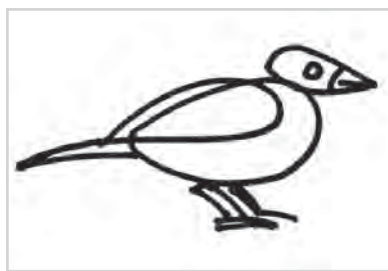
24. Чарівні перетворення

Художники-анімалісти люблять тварин і багато їх малюють. Зображати звірів, птахів у русі складно. Митці, як справжні чарівники, можуть передати політ птаха на папері або полотні.

Розглянь птаха. З яких частин складається його тіло?

Намалюй птаха, який літає (акварель).

Варіант 1

Варіант 2

Пригадай, про яких птахів ідеться, коли кажуть «стукає, мов ...»; «співає, як ...»; «ступає, наче ...»; «крива, як ...».

24. Чарівні перетворення

Запрошуємо тебе до незвичної казки про музичні інструменти, що мають різні тембри.

Одного разу в країні Мистецтва зібралися інструменти, щоб створити Музику. Кожний намагався грати голосно, бо вважав себе головним в оркестрі. Лише Диригент знав секрет, як об'єднати всіх для злагодженого звучання.

Спочатку він розмістив на сцені родину **струнних інструментів**. Ліворуч — **скрипки** з ніжним мелодійним звучанням. Праворуч — **віолончелі** з низьким оксамитовим тембром. За ними стояли **контрабаси**, які мали таємниче забарвлення дуже низьких голосів.

Він знав секрет, що єднає цю родину — Чарівний смичок!

Тембр — забарвлення людського голосу або музичного інструмента.

Адель. Катання у глибині (Rolling in the Deep) (у виконанні тріо струнно-смичкових інструментів).

Порівняй голоси скрипки, віолончелі й контрабасу.

25. Чарівні перетворення

Український народ склав чимало казок про птахів. Один з улюблених казкових персонажів — півник. Відтак не дивно, що його зображення ми можемо побачити на вишитих рушниках, картинах, у скульптурі та народних іграшках.

Розглянь, як по-різному митці зображають красеня-півня.

Чим відрізняється його зображення у творах майстрів декоративного мистецтва: у розписі, народній іграшці й вишивці?

Досліди форму птахів, які плавають.

Пригадай українську народну казку, у якій чарівні перетворення відбувалися з качкою. Намалюй качечку, яка плаває (кольорові олівці).

Гра-пантоміма: зобрази рухи качечки.

25. Чарівні перетворення

Музична казка триває... Диригент познайомить тебе з великою родиною **духових інструментів**. Дерев'яні інструменти мають приглушене звучання, а мідні — гучне.

Вишукана **флейта** із сімейства дерев'яних інструментів має ніжний сріблястий загадковий тембр. Довжелезний **фагот**, схожий на в'язку дров, комічно бубонить, виконуючи швидку уривчасту музику.

Групу мідних представляє **труба** з яскравим блискучим тембром. Колись таким потужним звуком сурмачі збирали військо на бій. Голосно і пронизливо звучить також **валторна**. Її назва в перекладі означає «лісовий ріг». На її круглу форму вплинуло давнє мисливське походження.

Фагот

Відео «Які бувають духові музичні інструменти».

Й. С. Бах. Жарт.

Схарактеризуй тембри духових інструментів.
Покажи, як на них грають (пантоміма).

ЧАРІВНИЙ СМІЧОК

Норвезька народна пісня

Прийшов у село музикант-старичок,
Приніс диво-скрипку й чарівний смичок.
Ударив по струнах, дарма що без нот,
Співає, танцює, сміється народ.
Приходив багач і почув скрипача,
І заздрість збудилась в душі багача.
— Продай мені скрипку! За цей твій товар
Я дам, не вагаючись, хліба амбар!
— Ні! Скрипка моя не на продаж, о ні!
Вона ж не самому потрібна мені:
Під звуки її, хоч і граю без нот,
Танцює, співає увесь наш народ!

26. Чарівні перетворення

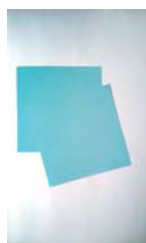

Чи відомо тобі, що з паперу можна складати дивовижні іграшки, зокрема тварин. Вони надзвичайно цікаві та привабливі!

Оригамі — мистецтво складання фігурок із паперу.

Навчися чарівних перетворень — створи іграшку-оригамі. Склади кумедне вовчення з паперу.

У вільний час потренуйся виготовляти сувеніри-оригамі, які можна буде подарувати друзям.

26. Чарівні перетворення

Диригент запрошує тебе до знайомства з сімейством **ударних інструментів**. Більшість із них мають невизначену висоту звучання. Утім вони чудово тримають ритм! Тому не дивно, що їх здавна використовували у військовій музиці.

До цієї групи входять різні **барабани**. На великому барабані грають калаталом, а на малому — паличками.

Опиши тембри інструментів симфонічного оркестру, використай слова-підказки:

ДЗВІНКІЙ

БЛИСКУЧИЙ

НІЖНИЙ

М'ЯКИЙ

ГУЧНИЙ

ОКСАМИТОВИЙ

МЕЛОДІЙНИЙ

Тарілки — два металеві диски. Коли ударяють однією тарілкою об іншу, отримують дуже дзвінкі звуки.

Так завдяки Диригенту інструменти навчилися грати в оркестрі злагоджено.

Пофантазуй, які музичні інструменти можуть виконувати теми героїв мультфільму «Лісовий оркестр» (Ведмежатко, Зайчик, Соловейко, Дятел тощо).

27. Весняні мотиви

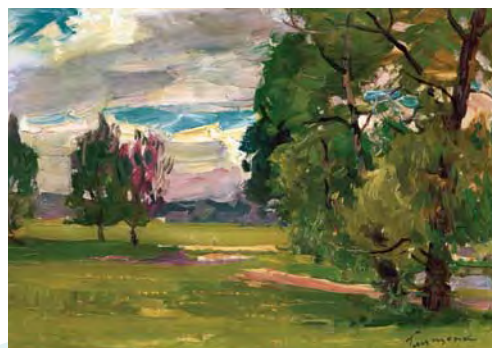

Наближається літо! Художники відображають зміни, що відбуваються у природі, та вчаться в неї кольорової гармонії — створюють на картинах певний колорит.

Колорит — гармонійне поєднання кольорів на картині.

Порівняй колорит картин Миколи Глуценка, на яких зображено різні пори року. Які кольори та їх відтінки переважають на кожній із них?

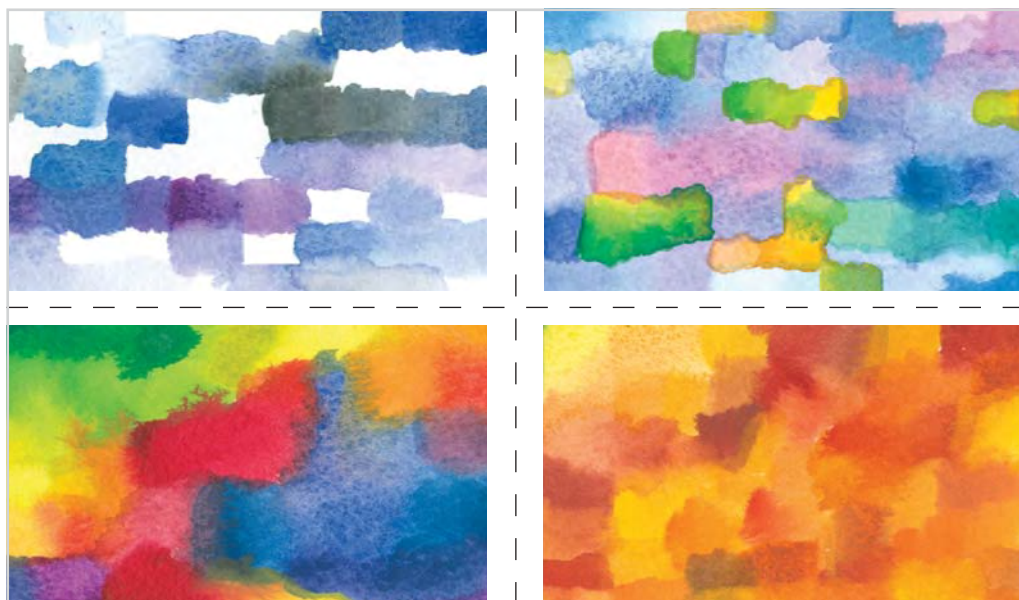

Досліди, як утворюються нові відтінки кольорів (акварель «по-мокрому»).

Розділи аркуш на чотири частини. На кожній із них добери колорит певної пори року (акварель «по-мокрому»). Розріж аркуш за роздільними лініями.

Об'єднайте отримані малюнки в чотири композиції за порами року: «Зима», «Весна», «Літо», «Осінь».

Коли одягаєшся, добирай речі, гармонійні за кольором.

27. Весняні мотиви

Як ти любиш проводити свій вільний час? Грати із друзями в комп'ютерні ігри, займатися спортом чи дивитися телевізор?

Сьогодні ми з тобою вирушимо до філармонії на концерт — слухатимемо музику.

Філармонія — це концертне приміщення, у якому виконують музику.

У концертному залі може звучати різна музика: **інструментальна** й **вокальна**. Наприклад, великий музичний твір для соліста й оркестру з назвою **концерт**. Це слово означає «змагання». Соліст справды ніби змагається з оркестром.

Концерт зазвичай складається з трьох частин:

1 частина

швидка

2 частина

повільна

3 частина

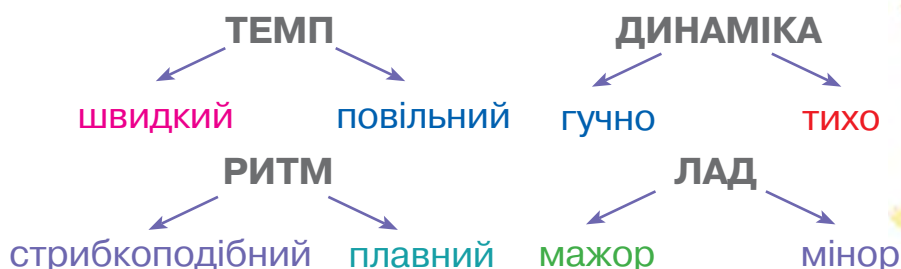
дуже швидка

А. Вівальді. Пори року. Концерт № 2 «Літо». Частина 1 (фрагмент); Частина 2 (фрагмент).

Які музичні інструменти «змагаються» в цьому концерті? Який характер його музики? У якому темпі виконано першу і другу частини концерту? Вибери слова, що характеризують музику за типом.

РУШНИЧОК

Музика А. Олейнікової

Вірші Є. Левченко

1. Моя мама вишиває рушничок,
і на нім багато гарних квіточок:
є волошки, і калина, й колосок.
Моя мама вишиває рушничок.

Приспів:

Рушничок, рушничок, рушничок —
оберіг для діточок. (Двічі)

2. Посміхнувся веселково рушничок,
а матуся пригортає діточок.
Наче золото, рум'яний коровай.
Ти іще, моя матусю, вишивай.
Приспів. (Двічі)

Переглянь фрагмент із «Відеосольфеджіо на основі українських народних мелодій», щоб запам'ятати розташування ноти ля.

28. Весняні мотиви

Коли мандруєш мистецькими стежинками, можна натрапити на казкове квітуче диво-дерево. Секрет у тому, що його ліва і права частини однакові — **симетричні**. Такі зображення часто трапляються у виробках декоративного мистецтва.

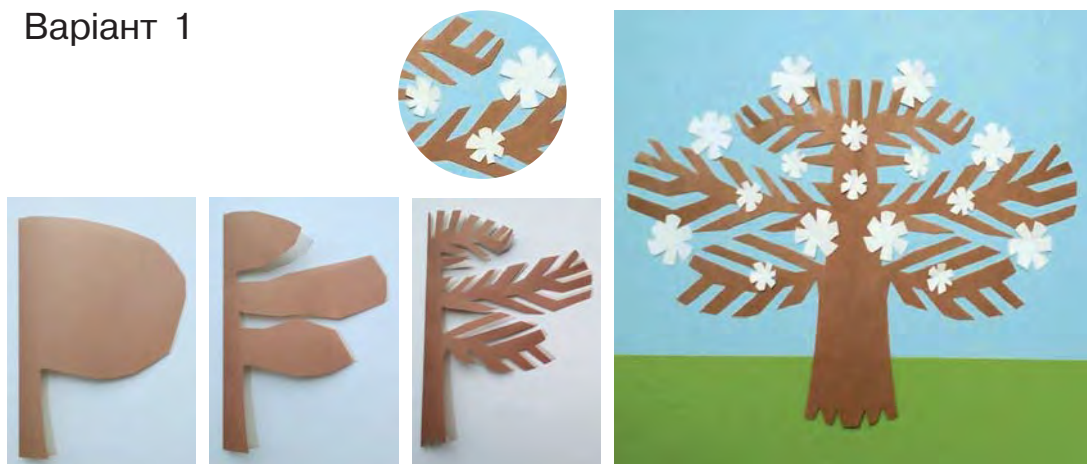
Поглянь, як митці майстерно зображають симетричні дерева.

Створи симетричне диво-дерево, що квітне, в аплікації (кольоровий папір, картон).

Варіант 1

Варіант 2

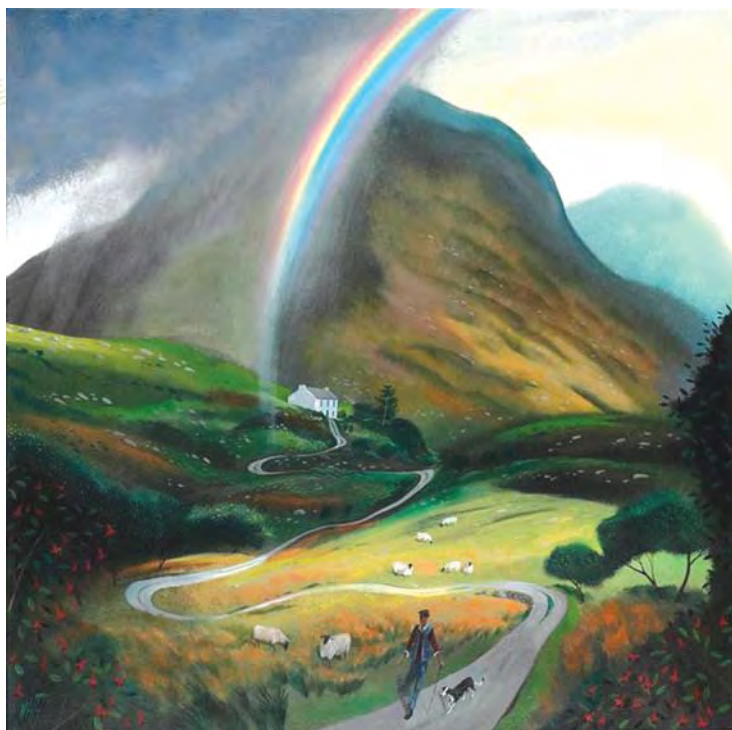

Досліди довкілля: знайди навколо себе симетричні предмети.

28. Весняні мотиви

Буває, що навесні або влітку, іде теплий дощик. Композитор Антоніо Вівальді третю частину концерту «Літо» назвав «Гроза».

А. Вівальді. Пори року. Концерт № 2 «Літо». Частина 3. «Гроза».

Українська народна пісня «Іди, іди, дощику...».

У якому темпі звучав твір? Чи змінювалася його динаміка? «Зіграй» музичну партію скрипки на уявному інструменті.

Порівняй враження від музики з настроєм картини.

Музична партія — це нотний текст,
що виконує окремий музикант в оркестрі.

Що таке обробка пісні? Що незвичного в обробці пісні «Іди, іди, дощику...»?
Чому діти просять, щоб пішов дощик?

ІДИ, ІДИ, ДОЩИКУ...

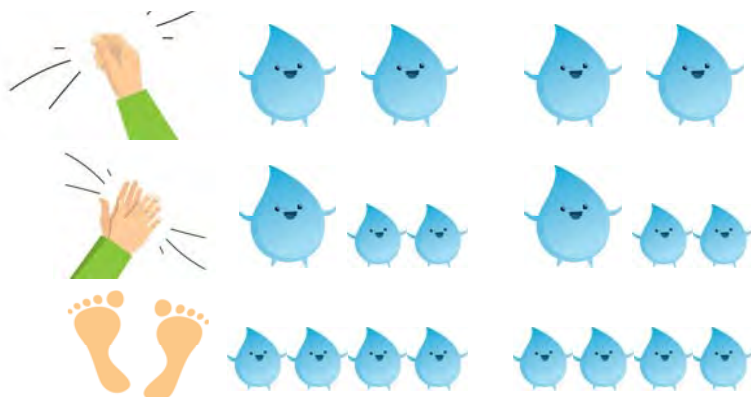
Українська народна пісня-гра

Іди, іди, дощику,
Зварю тобі борщику,
В полив'янім горщику! Цебром, відром, дійницею
Іди, іди, дощику, — Над нашою пашницею!
Іди, іди, дощику,
Зварю тобі борщику!

Створіть у групах супровід до пісні. Рухами імітуйте крапельки дощу.

Переглянь фрагмент із «Відеосольфеджіо на основі українських народних мелодій», щоб запам'ятати розташування ноти сі.

29. Зустрічаємо літо!

Чарівниця Гармонія запросила всіх у гості до казкового міста Митців. На його вулицях і площах можна побачити незвичайні, оригінальні будиночки, прикрашені орнаментами, візерунками, квітами.

Розглянь будинки казкового міста. Що в них незвичайного?

Пофантазуй і намалюй будиночок чарівниці
Гармонії (фломастери, маркери).

Варіант 1

Варіант 2

Розглянь будинки на своїй вулиці. Чим вони
відрізняються один від одного? Запропонуй,
як їх можна прикрасити.

29. Зустрічаємо літо!

Сьогодні ми послухаємо великий музичний твір — **симфонію**. Зазвичай вона складається із чотирьох частин. Кожна з них звучить у різному темпі: швидкому, повільному, помірному і знову у швидкому.

симфонія

швидка

I частина

повільна

II частина

помірна

III частина

швидка

IV частина

Ф.-Й. Гайдн — Л. Моцарт — Е. Ангерер.
Симфонія іграшок (Дитяча симфонія).

Вибери інструменти, що звучать соло в «Симфонії іграшок». Поміркуй, чому цей твір отримав таку назву. Зверни увагу, якої частини в ньому не вистачає.

ПРОМІНЧИК

Музика та вірші Н. Май

1. Я сонячний промінчик
В долоньки покладу,
Я сонячний промінчик
До ладу доведу.

Приспів:
Світи, світи, промінчик,
Віддай своє тепло,
Щоб хоть на мить
тепліше

2. Я і чужих, і рідних,
і всіх, кого люблю,
промінчиком чарівним
розраджу й звеселю.
Приспів.

Усім, усім було.
Щоб хоть на мить
тепліше
Усім, усім було!

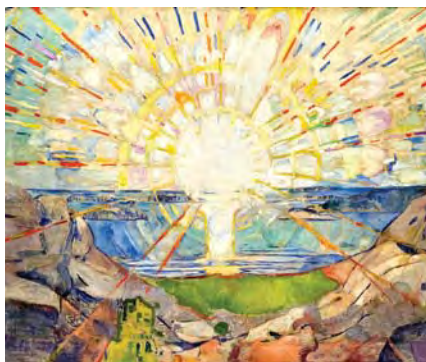
3. Якщо в моїх долоньках
загасне раптом він,
я в сонечка на небі
візьму іще один.
Приспів.

Виберіть музичні інструменти і створіть супровід до пісні.

30. Зустрічаємо літо!

Зображення сонця нерідко можна побачити на картинах. На деяких із них саме воно є центром композиції та привертає до себе найбільшу увагу глядачів.

Розглянь, як розміщено сонце в композиції.

Створи аплікацію «Сонце — господар неба», на якій сонце буде центром композиції (кольоровий папір).

Варіант 1

Варіант 2

У вільний час потренуйся намалювати композицію «Сонце» у графічному редакторі Tux Paint або в будь-якому іншому.

Підготуй свої кращі творчі роботи для шкільної виставки.

30. Зустрічаємо літо!

У країні Музики шанують багатьох композиторів. Сьогодні ми послухаємо симфонію Вольфганга Амадея Моцарта — видатного австрійського композитора.

Пригадай, хто виконує симфонію. У якому якому темпі має звучати її перша частина?

В. А. Моцарт. Симфонія № 40 соль-мінор. Перша частина (фрагмент).

Уяви себе диригентом / диригенткою оркестру. Передай уявною диригентською паличкою характер щойно прослуханої музики. Добери до неї слова-характеристики:

стрімка повільна сумна замріяна
радісна мажорна мінорна

Виконай пісню «Промінчик» із рухами.

Підготуй програму концерту з пісень, вивчених протягом року.

Перевір себе

1 Яке дерево декоративне?

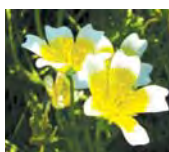
2 Яке із зображень симетричне?

3 Визнач круглу скульптуру і рельєф.

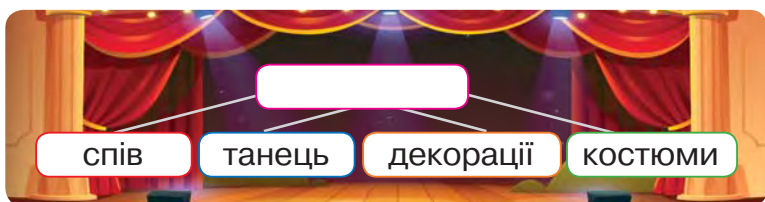
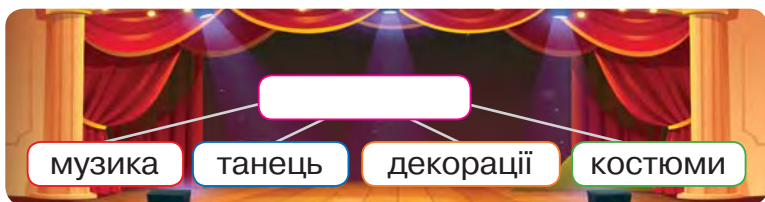

4 Знайди серед зображень силуети.

Перевір себе

- 1 Пригадай назви музично-театральних вистав.

- 2 До якого виду мистецтва належать ці слова: пуанти, **танець**, **сцена**, **па**.

ЖИВОПИС

ХОРЕОГРАФІЯ

КІНО

- 3 Назви інструменти, які НЕ входять до духової групи симфонічного оркестру.

- 4 Закінчи визначення.

Забарвлення людського голосу або музичного інструмента називається...

Швидкість виконання музичного твору називається...

Балет — музичний спектакль, у якому всі персонажі танцюють.

Вокальна музика — музика, яку співають.

Декоративне зображення — спрощене, узагальнене, прикрашене зображення.

Динаміка — сила звучання музики.

Інструментальна музика — музика, яку виконують на музичних інструментах.

Колорит — гармонійне поєднання кольорів на картині.

Композиція — поєднання частин художнього твору в одне ціле; твір мистецтва.

Лад — узгодженість (співдружність) музичних звуків.

Мюзикл — музична театральна вистава або фільм.

Обробка — це «прикрашання» мелодії музичного твору.

Опера — музичний спектакль, у якому всі співають.

Оригамі — мистецтво складання фігурок із паперу.

Орнамент — ритмічне повторення кілька разів.

Палітра — спеціальна дощечка для змішування фарб.

Рельєф — скульптурне зображення, виконане на площині.

Силует — узагальнене площинне зображення предмета, виконане одним кольором.

Симетричне зображення — зображення, ліва і права частини якого однакові.

Симфонія — великий музичний твір для оркестру, який зазвичай складається з чотирьох частин.

Сюїта — музичний твір, який складається з кількох частин, поєднаних однією темою.

Театр — вид мистецтва, у якому на сцені грають актори.

Тембр — забарвлення людського голосу або музичного інструмента.

Темп — швидкість виконання музичного твору.

Зміст

Образотворче мистецтво

Музичне мистецтво

4
8
12
16
20
24
28
32
36
40
44
46
50
54
57
60
64
66
70
74

1. Здрастуй, рідна школо!
2. Здрастуй, рідна школо!
3. Осінні враження
4. Осінні враження
5. Барвисті ритми
6. Барвисті ритми
7. Світ тварин у мистецтві
8. Світ тварин у мистецтві
- 9–10. У мистецтві завжди лад
11. Мистецькі подорожі
12. Мистецькі подорожі
13. Зимові фантазії
14. Зимові фантазії
15. Зимові фантазії
- Перевір себе
16. Подорожуємо до театру
17. Подорожуємо до театру
18. Казка у театрі та кіно
19. Казка у театрі та кіно
20. Казка у театрі та кіно

6
10
14
18
22
26
30
34
38
42
45
48
52
56
58
62
65
68
72
76

78	21. Казка у театрі та кіно	80
82	22. Цікава анімація	83
84	23. Цікава анімація	85
86	24. Чарівні перетворення	87
88	25. Чарівні перетворення	90
92	26. Чарівні перетворення	93
94	27. Весняні мотиви	96
98	28. Весняні мотиви	100
102	29. Зустрічаємо літо!	104
106	30. Зустрічаємо літо!	107
108	Перевір себе	109
110	Додаток	110

У підручнику використано:

ілюстрації та репродукції картин таких авторів: с. 8 — С. Мамчич. Кримське дерево, с. 10 — Geno Peoples. Ранок, с. 14 — Дж. Клаузен. Косарі в полі, с. 16 — М. Наїрашвілі. Айстри, с. 28 — С. Кеннеді. Такса, С. М'юр. Пес, А. Дюрер. Лев, с. 38 — А. Балестері. Ведмедик, с. 40 — Г. Вільямс. Море, А. Мак-Кі. Планета 111, с. 42 — Т. Шевченко. Місячна ніч на Кос-Аралі, с. 46 — А. Боберг. Аврора, с. 49 — Н. Беме. Різдвяна казка, с. 50 — Б. Белл. Снігова Королева, с. 54 — Р. Макнейл. Сільський сніговик, Переміщення сніговика, Р. Дункан. Картина із циклу «Зимові забави», с. 56 — Н. КурійМаксимів. Різдвяна імпровізація, с. 61 — К. Жерар. Круки й дерева, М. Приймаченко. Щур в дорозі, с. 66 — Р. Інгпен. Пінокіо, с. 67 — К. Грабен. Пригоди Пінокіо, с. 78 — К. Т. Трерн. Русалонька, У Мьон Кіль. Хвилі східного моря, с. 84 — К. Сураджахроенджай. Ще один день в Раю, с. 86 — З. К. Лянг. Чайки, с. 88 — В. Карпець. Петриківський розпис, с. 90 — Ж. Волл. Чарівна флейта, с. 94 — М. Глушенко Зима, Літній пейзаж, Весна, Осінній день, с. 100 — Н. Х. Хатчінсон. Веселка, с. 102 — Р. Бернс. Котедж Тілдена у сутінках, Дж. Ч. Пак. Казкове королівство, с. 106 — Е. Мунк. Сонце;

фото скульптур: с. 32 — С. Мердок. Руда білка, с. 33 — Геральдинний лев. Герб Каррадо Капуто з Антіохії (Флоренція. Італія), с. 36 — Г. Гардет. Родина оленів, А. М. Делавега. Діти, с. 37 — Л. Мол. Ведмеді, с. 44 — Дж. Кунс. Пес, Е. Дега. Маленька танцівниця, с. 66 — В. Щербина. Скульптурна композиція «Пінокіо», с. 74 — Е. Еріксон. Русалонька, с. 78 — М. Блекер, П. Десомма. Хвиля, с. 88 — статуетка «Півень Барселос» (Португалія); с. 102 — С. Рошал. Казковий будиночок;

фото декорацій до вистав: «Аліса у Задзеркаллі» Театру танцю у Вассо, НьюЙорк; Дж. Крауч «Зачарований острів»; О. Деб «Експатріант»;

фото театральних вистав та балету: с. 68, 72 — Ю. Шевченко «Пригоди Пінокіо», Національна опера України (фото О. Путрова); с. 76, 81 — мюзикл «Русалонька», Бродвейський театр; с. 96 — Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка, фото conservatory.lviv.ua;

зображення © shutterstock таких авторів: AlenaLazareva, Alka5051, Anastasia_Panait, anne_zhak, antotok, Artos, Beloborod, Dualororua, ElenaShashkina, Haso, Ksenia Zezyukina, Loulouka1, MaciejEs, mastonart, mustafa kocabas, OnlyFOOD, Reinekke, SF, StanislawTokarski, Sunny Studio, tanuha2001, Teg-uhMujong, Valya Vitaly, vitapakhai, Yarikart, Yki, Yoshi5;

зображення © freepik таких авторів: brgfx, formofficeco, freepik, Macroart, Max4e, Oakk, pantimetr, Pikisuperstar, raifarhadali786, ROKA Creative;

фото з відкритих інтернетджерел: pixabay.com, freepik.com, nobledynasty.com, antiagingclinic.info, IvaOrr, AlexLevitsky&DmitryShamatazhi, cashadvance6online.com, nsou.com.ua, GreiciJacob, @Lantaire, hearthsong.com, pixabay.com, pxhere.com, Музей Івана Гончара (honchar.org.ua), artukraine.com.ua, afisha.bigmir.net, А. Свиридов, EugeneYaroslavsky, peccia.org, mysocialmate.com.

Театр

Балет

Опера

Мюзикл

Кіно

Мультфільми

